

**Ajuntament
de Barcelona**

Museu d'Història de Barcelona

Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Telèfon 932 562 100
www.museuhistoria.bcn.cat

Memòria de l'any

2017

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

INDEX

1. PRESENTACIÓ	5
2. FONTS / COL·LECCIONS	14
A) Increment dels fons	18
B) Conservació preventiva i restauració	18
C) Documentació	24
D) Atenció de consultes	25
E) Préstecs	25
F) Fons en línia	27
G) Arxiu arqueològic	28
H) Projectes de col·leccions	28
I) Reproduccions	31
J) Biblioteca i centre de documentació	31
3. PROGRAMES PÚBLICS	33
A) Recerca i debat públic	35
B) Formats expositius. (1) Exposicions temporals	47
C) Formats expositius. (2) Mostres laboratori	51
D) Formats expositius. (3) Instal·lacions	54
E) Formats guiats. Visites i itineraris urbans	58
F) Formats musicals. Audicions	61
G) Formats escrits. Publicacions	63
H) Formats acadèmics. Estudis	65
I) Projecte escolar	67
J) Comunicació i difusió	72
K) Presència als mitjans	73

L) Accessibilitat i inclusió	74
M) Públics	77
N) Usuaris	78
4. COL·LABORACIONS I RELACIONS EXTERNES	80
A) Xarxes	80
B) Convenis i acords	83
C) Projectes en col·laboració	84
D) Participacions	87
E) Relacions institucionals	89
5. ORGANITZACIÓ	91
A) Recursos humans	91
B) Memòria econòmica	92
C) Obres i manteniment	92
D) Lloguer d'espais	93
E) Patrocini	93
6. RESUM D'INDICADORS	95

1. PRESENTACIÓ

El **Museu d'Història de Barcelona** (MUHBA), ideat al llarg del primer terç del segle XX, prefigurat al Pavelló de Barcelona de l'Exposició Internacional de 1929 i que finalment va ubicar la seva seu principal en 1943 a la Casa Padellàs i a la Plaça del Rei, conserva, estudia, documenta, divulga i exposa el patrimoni històric i la història de Barcelona des dels seus orígens fins als nostres dies.

El Museu té les seves sales per la ciutat, ubicades en diferents espais patrimonials. El MUHBA depèn de l'Ajuntament de Barcelona a través de l'**Institut de Cultura de Barcelona** (ICUB) i agrupa un conjunt de diversos espais patrimonials rellevants per a la història de la ciutat, els quals es troben distribuïts pels seus barris i districtes: actualment a tots, excepte a l'Eixample i, des que fou segregat del Museu el Monestir de Pedralbes, excepte també a Les Corts.

Aquests espais del museu mostren la colònia romana, amb les excavacions de la plaça del Rei i el temple d'August, entre d'altres espais arqueològics de la ciutat antiga; l'urbs medieval, amb el Palau Reial i el call jueu, i la ciutat moderna i industrial, amb l'ambició de capitalitat europea al Park Güell i els relats literaris a Vil·la Joana i amb el proveïment urbà (Casa de l'Aigua), la ciutat del treball (Fabra Coats), la guerra i la postguerra (Refugi 307 i el Turó de la Rovira) i la metròpoli contemporània (Oliva Artés, també amb espais de "museu laboratori ciutadà").

Aquests espais del MUHBA no funcionen com a àmbits separats i estancs, ans ben al contrari, constitueixen **polaritats** que s'entrellacen per construir un relat flexible i plural de Barcelona, des de diferents perspectives històriques temporals i sectorials. Al cap i a la fi, com s'ha dit, s'ha de veure el Museu com un museu amb les sales per tota la ciutat.

El MUHBA esdevé un **museu de proximitat** sense perdre la condició de **museu de la ciutat**. Gràcies a aquesta doble dimensió, és un instrument de política urbana amb un potencial notable per difuminar límits i distàncies entre centres i perifèries. Un dels objectius és abordar la perifèria des del centre i alhora la viceversa: portar **centralitat cultural** als barris, articulant relats i promovent patrimonis en una actuació compartida amb el teixit social i cultural. Cal indicar, en aquest sentit, que la tasca del Museu, a cavall de les polítiques culturals i de les polítiques urbanes, està consolidant, en diàleg amb altres museus de ciutat europeus, un model d'actuació obert a la ciutat i a la ciutadania que tanmateix no ha rebut encara a casa nostra ni el reconeixement institucional ni, sobretot, la dotació pressupostària suficient.

Quant als projectes expositius temporals, aquest 2017 el MUHBA ha promogut un total de vuit exposicions, incloent les experimentals i de petit format (quatre de producció pròpia i les altres en col·laboració amb altres entitats), a més de cinc instal·lacions.

Entre aquestes projectes cal destacar ***Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII***, que s'ha endinsat en un tema cabdal en la història continental europea, com fou la Reforma protestant, des de Barcelona, una ciutat plenament inserida en el món de la Contrareforma. Es tractava d'un projecte multiformat, en què exposició, conferències i concerts es van combinar al llarg de la segona meitat de l'any. Com tots els grans projectes del Museu que contenen com a format més destacat una exposició, la proposta apuntava a l'objectiu estratègic de llarga durada d'anar cobrint els grans temes i períodes de la història de la ciutat, amb vista a produir materials en múltiples fronts i amb vista a la futura exposició estable. ***Imatges per creure*** ha permès així mateix una reflexió museològica important sobre com encarar els temes de control ideològic, qüestió que també ha estat fonamental en una altra exposició, de petit format, ***Verdaguer segrestat***, coproduïda per la Fundació Jacint Verdaguer de Folgueroles i la Xarxa de Museus d'Història de Catalunya. La mostra, ubicada a MUHBA Vil·la Joana, abordava les maniobres d'apropiació franquistes d'un autor de tant de pes que calia controlar, fins al punt de crear-ne una imatge

distorsionada que en molts aspectes encara perdura, i de continuar explorant els múltiples vincles entre història i literatura. Aquest darrer aspecte ha estat cabdal en la instal·lació, també a MUHBA Vil·la Joana, *Reinterpretant J.V. Foix*, produïda per la Fundació J. V. Foix.

En relació amb la construcció i reelaboració d'imaginari col·lectiu, en 2017 el MUHBA ha enfrontat, amb la instal·lació *Je vous offre les oiseaux (Us ofereixo els ocells)*, el tema de la memòria dels camps d'extermini, dins del programa del Comissionat de Programes de memòria. La instal·lació aprofundia en el gest poètic per fer visible la tensió que existeix entre la bellesa quotidiana del paisatge, en aquest cas del bosc de bedolls, i les petjades de l'horror que es trobaven amagades darrere d'aquests arbres al camp d'extermini d'Auschwitz-Birkenau.

Uns mesos després el MUHBA va submergir-se en el més gran repte que segurament mai havia encarat pel que fa al punt de confluència entre memòria i història, en un tema tan delicat com el terrorisme, abordat així mateix com a part del programa del Comissionat de Programes de Memòria. L'exposició *La ferida d'Hipercor*, concebuda com una aproximació a l'atemptat de fa 30 anys ha permès redibuixar la memòria d'aquell episodi exclusivament a partir de documents i sentències, en un ambient de recolliment i de record, amb l'espai circular dedicat a les víctimes i als seus familiars, molts d'ells ben presents en els dies de l'exposició. A més, el terrible **atemptat de la Rambla** al mes d'agost va situar el Museu en el tractament objectual del tema del terror, en fer-se càrrec de recollir, classificar i gestionar els més de quinze mil objectes dipositats per nombroses persones.

Pel que fa a l'espai urbà i a la relació entre patrimoni, paisatge i ciutadania, s'han d'esmentar dos projectes expositius ubicats a l'espai MUHBA Oliva Artés: *Indústria, territori i identitat*, produïda per la Regionalverband Ruhr en col·laboració amb diverses institucions catalanes, i *Passatges/Bcn*, ubicada a l'espai d'Oliva Artés i produïda per l'Institut pour la Ville en Mouvement-VEDECOM en col·laboració amb l'Escola Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV) i el MUHBA, la qual ha examinat el desenvolupament de la ciutat contemporània en la

confluència que els passatges suposen d'escalas urbanes de diferent rang o magnitud.

Finalment, cal esmentar també entre els projectes que incorporen formats expositius el dedicat a **Reinventar el museu. El futur de la Casa Padellàs**, amb els plans de reforma per encabir l'àgora museu i el museu escola, una exposició de síntesi interrogatòria sobre Barcelona en dues plantes i el centre de recerca i debat del Museu. Aquesta exposició ha estat la base d'un bon nombre de debats ciutadans, alguns d'abast internacional i tot ells amb una participació notable, sobre el futur no tan sols del MUHBA, sinó també dels museus de ciutat en general. Fruit d'aquesta tasca, l'ICOM ha publicat el projecte de Casa de la Història del MUHBA, *Reinventing the Museum of Barcelona*, com a rellevant a escala mundial dins la *CAMOC Museums of Cities Review*, en el número presentat al congrés de museus de ciutat de Mèxic de 2017, per encarregar després al Museu la conferència sobre com han de ser els museus del segle XXI, per al congrés següent, a celebrar a Frankfurt pel juny de 2018.

Seguint la pauta habitual al Museu de **treballar per projectes**, quasi tots amb uns quants anys de durada, anant i tornant entre la recerca i la programació pública, les exposicions no han estat sinó un més entre els formats proposats per abordar unes i altres qüestions. L'exposició no ha de ser necessàriament el "format rei" en tots els casos. Entre els altres formats públics del museu també hi ha visites, itineraris, seminaris, conferències, concerts, col·loquis, maques guia i llibres, i entre els terrenys abordats pel Museu destaquen a) la història urbana i de la inserció de la ciutat en àmbits més amplis, b) els camps patrimonials en els quals fa anys que el Museu treballa: arqueològic, arquitectònic, paisatgístic, literari, musical i alimentari i, finalment, c) l'estudi de les metodologies d'apropiació de la ciutat per una ciutadania diversa: propostes educatives, teoria i pràctica de l'itinerari urbà, etc.

Una de les claus de la programació pública del Museu com a centre de coneixement (aquesta definició engloba amb escreix la de centre de cura d'objectes i programació d'activitats) és no diferenciar entre recerca i difusió, amb les sessions de presentació i debat sobre els resultats de les recerques necessàries per

impulsar el Museu sempre públiques, i sense distingir d'entrada entre "públic general" i "públic especialitzat". L'amalgama de persones de formacions i orígens diferents no pot ser un complement, sinó una de les claus d'un museu de ciutat culturalment cohesionador al segle XXI. Els resultats fins ara aconseguint semblen corroborar que la que s'acaba d'exposar és una bona manera per aconseguir un apropament més participatiu, coral i plural, i d'incidir en la visió que ciutadans i visitants tenen de la trajectòria de la ciutat.

En aquest sentit, cal destacar en 2017 el manteniment d'un bon ritme en construcció de la història i el patrimoni de Barcelona des del MUHBA i del seu Centre de Recerca i Debat (el CRED), amb propostes com les que tot seguit s'enumeren, un bon nombre de les quals coproduïdes i cofinançades amb altres entitats acadèmiques, culturals i socials, amb una xifra en augment de propostes conjuntes íntegrament finançades per l'entitat col·laboradora que troba en el Museu en entorn creador de sinèrgies. Destaquen tant els grups universitaris, barcelonins i d'altres contrades, com les institucions culturals, els centres d'estudis locals i les entitats veïnals. En el benentès que, en tots els casos, el rigor en les tasques endegades és la base sobre la qual es poden retrobar múltiples aportacions.

Entre les propostes de 2017 podem destacar: Les jornades *Els primers pagesos i el mar. Noves dades arqueològiques a Barcelona, Cadis i Marsella* coordinades per Miquel Molist i Ana Gómez. El seminari *Les arts i la ciutat. Espais performatius a la Barcelona moderna, s. XVI-XVII*, coordinat per Tess Knighton. El cicle de conferències *Dones creadores*, conduït per Marta Delclós, Mònica Borrell i Isabel Segura. El seminari *Habitar Barcelona al segle xx*, coordinat per Amador Ferrer i Carme Trilla. El seminari *El patrimoni industrial i la identitat europea*, la perspectiva de Flandes i Barcelona, coordinat per Assumpció Feliu. Diverses sessions del seminari permanent *Reinventar els museus de ciutat*, coordinat per Joan Roca. El seminari *L'iberisme: perspectiva des de Barcelona*, proposat per Antoni Martí Monterde. El congrés *Models de la cartografia urbana espanyola: una anàlisi històrica*, coordinat per Ramon Pujades. El II Seminari *Història, Art i Alzheimer*, proposat pel MUHBA, el Museu Marès i la Fundació ACE. El cicle de

debats *Gent de la Casa Gran (1977-1983)*, proposat per l'Associació Consell de Cent i el MUHBA. El seminari *Crisi i revolucions a Barcelona, 1917*, coordinat per Soledad Bengoechea i Maria Cruz Santos. Diverses convocatòries del seminari permanent *Paisatges urbans emergents*; el congrés *Barcelona en crisi? La ciutat en el segle xv*, coordinat per Pere Ortí, Ramon Pujades i Pere Verdés. El seminari *La fe gravada. Religió, art i conflicte a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII* i el cicle de conferències *Protestants, Barcelona*, coordinats per l'equip comissarial de l'exposició. Els diàlegs concert *La gran dissidència (Imatges per creure). Música i religió*, coordinats per Teresa Macià. La jornada *Gramàtiques del patrimoni industrial. La reinvençió de ciutats i regions*, coordinat per Marion Steiner, Joan Roca i Antoni Vilanova. El *X Col·loqui Internacional Verdaguer. Escriitures il·luminades*. El simposi *Comparatistes sense comparatisme*, organitzat amb el Grup de Recerca Literatura Comparada de la Universitat de Barcelona en l'espai Intel·lectual Europeu. O, per posar un darrer exemple d'aquesta llista, que no és exhaustiva, *Puig i Cadafalch i la capitalitat de Barcelona*, coordinat per Mireia Freixa i Eduard Riu-Barrera.

La recerca és un dels fonaments bàsics de la programació pública del Museu, trencant barreres entre innovació i difusió per fer de la construcció de coneixement un procés a l'abast del públic. Als **Diàlegs d'Història Urbana i Patrimoni**, ben assentats a MUHBA Plaça del Rei, s'han afegit en 2017 els **Diàlegs d'Història i Literatura** a MUHBA Vil·la Joana i els **Diàlegs del Park Güell**, centrats en aquest darrer cas en el vincle entre les arts i la ciutat, amb una primera sèrie de diàlegs dedicada als "Elogis de la corba".

En un ambient favorable a l'encreuament d'interessos i de públics, moltes d'aquestes propostes, com ja s'ha dit anteriorment, han comptat amb assistents de procedències molt diverses, en un clima de participació ciutadana molt oberta, i això tant en els programes desenvolupats a la plaça del Rei com en els projectes i programes a les altres seus.

Un to similar han tingut alguns projectes en col·laboració desenvolupats lluny dels espais del Museu, com el documental *L'Havana i Barcelona, història de dues ciutats*, una investigació i exploració audiovisual a través de la història urbana, els lligams i els paral·lelismes d'aquestes localitats. Cal esmentar que s'ha

realitzat com un projecte de col·laboració entre l'Oficina del Historiador de la Ciudad de la Habana, en el marc del projecte de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona al Palacio del Segundo Cabo, en el qual el MUHBA ha tingut una participació molt destacada i on també han participat altres institucions com Justícia Global i Cooperació Internacional. En aquest sentit, també cal posar de relleu l'exposició **Barcelona vista del Besòs**, que ha estat un projecte compartit amb Virreina Centre de la Imatge, i la col·laboració amb l'Ateneu Popular de Nou Barris per a l'exposició i el llibret **40 anys d'Ateneu Popular 9 Barris**.

Respecte al treball en xarxa amb altres ciutats, a escala internacional, s'ha de posar de relleu la continuïtat dels treballs de la xarxa de Museus impulsada des del MUHBA, el **City History Museums and Research Network of Europe**, en estreta col·laboració amb la tasca de la secretaria a Amsterdam i amb la continuïtat dels contactes amb Eurocities i les institucions europees, proposant la **Declaració de Barcelona** dels museus d'història de ciutat a Europa com un marc de partida per enfocar l'Any Europeu del Patrimoni Cultural 2018.

Quant al treball amb xarxes radicades a Barcelona, a banda dels estrets vincles amb els Districtes, la xarxa Espais Escrits, les universitats i els centres d'estudis locals (destacant especialment en 2017 el CE Ignasi Iglésias i l'Arxiu Històric de Roquetes), cal destacar la tasca compartida amb entitats com l'Escola Baixeras, la Taula de l'Eix Pere IV, els Amics de Fabra i Coats, la Fundació Maquinista i Macosa, els antics treballadors de Pegaso, el Grup de Defensa del Patrimoni de Trinitat Vella, l'AVV del Bon Pastor i l'AVV del Poblenou. Quant al treball en xarxa amb altres ens de l'ICUB, cal destacar la tasca conjunta amb l'AHCB (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona), en especial en el projecte **Proveir la ciutat**, i la bona entesa amb el Servei d'Arqueologia.

Esment a part mereix la tasca desenvolupada des del **Cercle del Museu**, dins la qual han destacat enguany l'informe oficial del **CESB** (Consell Econòmic i Social de Barcelona) als pressupostos de l'Ajuntament de Barcelona en pro de les inversions al MUHBA, en especial la reforma de la Casa Padellàs.

A l'hora de mirar cap al futur, el resultat més decisiu de la tasca del Museu serà el del seu programa per als més joves, ideat tant per als temps d'escola com per als temps no lectius, que són sovint els més fecunds a l'hora de motivar l'ànima de conèixer entre els més joves.

El projecte educatiu del MUHBA té l'objectiu proporcionar les claus per llegir, interpretar i construir coneixement sobre la història de la ciutat de Barcelona a partir del seu patrimoni històric i artístic i de les formes i paisatges urbans. Aquest projecte educatiu, que en 2017 ha aplegat 41.351 alumnes, programa activitats per a les escoles, des de l'educació infantil fins al batxillerat en forma de visites, itineraris o tallers, i porta alhora a terme el **Projecte Educatiu Integrat**, el qual agrupa programes de treball conjunt entre el museu i les escoles per tal de construir de forma cooperativa una estratègia de coneixement de la ciutat, a múltiples escales, i d'apropiació del seu patrimoni per part dels alumnes. En aquest context destaquen les iniciatives del **Patrimonia'm**, del **Viatge a Barcelona** i del **Casal d'estiu**. Aquest darrer aplega nois i noies de molt diversa condició, que de ben segur podran tenir després un ascendent entre els seus companys d'escola a l'hora de fer venir ganes de veure la ciutat: així es multiplica l'impacte del casal.

Hem deixat per al final el tractament de béns patrimonials, que queda molt detallat en el conjunt de la present Memòria. A títol tan sols d'introducció, i començant pel patrimoni cultural immoble, cal destacar l'impuls a la catalogació com a espai patrimonial del **Turó de la Rovira**, on el museu té algunes de les seves sales, la renovació de la part andreuca de la **Casa de l'Aigua de la Trinitat**, els projectes inicials per a la **Nau F de Fabra i Coats** i la posada en marxa del projecte patrimonial de sales del museu dedicades a l'habitatge en una de les primeres promocions públiques d'habitatge popular al **Bon Pastor**.

Respecte del patrimoni moble, cal esmentar tant la tasca regular al **Centre de Col·leccions del MUHBA**, que es detalla àmpliament en el proper capítol de la Memòria, com l'aprofitament del trasllat de la col·lecció del Museu a Fabra i Coats, de la nau del futur Institut a la Nau F, per fer un pas més en el tractament de les peces i de l'arxiu. En 2017 les col·leccions del museu han tingut un augment de

1.628 peces, gràcies a les tasques d'intervenció arqueològica, però també a les donacions que s'han realitzat. Convé subratllar, per últim, que s'ha posat en marxa la creació d'una col·lecció de béns mobles a les Cases Barates del Bon Pastor, per comptar amb el màxim nombre possible de peces originals en les futures sales del Museu dedicades a l'habitatge.

2. FONS / COL·LECCIONS

El Departament de col·leccions té cura de les col·leccions de béns mobles i també vetlla per la conservació del béns immobles: jaciments arqueològics, edificis històrics del museu. L'activitat principal del Departament es duu a terme en el Centre de Col·leccions tot i que la gran mobilitat de les col·leccions i el patrimoni dispers en les diferents seus exigeix desplaçar-se a molts altres centres i espais.

MUHBA Centre de Col·leccions, espai ubicat a dues naus de la Zona Franca, aspira a ser un referent R+D+i pel que fa a la conservació i la investigació del patrimoni moble del museu. Al llarg de l'any 2017, el departament ha portat a terme una feina transversal entre els diversos departaments del Museu i s'han fet esforços per consolidar i posar en valor el patrimoni arquitectònic i arqueològic de la ciutat.

Tot això ha permès atendre la difusió de la col·lecció del museu així com de la quantitat d'objectes exposats, tant als diferents espais patrimonials del MUHBA, com també a d'altres exposicions a centres dependents l'ICUB, com el Museu de les Cultures del Món, el Museu del Disseny, el Castell de Montjuïc i El Born CCM (on s'exposen més de 2.000 objectes procedents del fons del MUHBA) i també a altres centres expositius. A més, s'ha participat a la comissió de desmantellament de la presó Model de Barcelona, clausurada el passat 8 de juny, per tal de garantir la preservació els bens patrimonials mobles.

Objectes en exposició

En total, aquest any el museu ha exposat 1.546 peces de la seva col·lecció:

- 1.095 objectes en les exposicions permanents dels diferents espais patrimonials del MUHBA (728 al conjunt monumental de la Plaça del Rei, 111 al Call, 97 a Vil·la Joana, 66 a la Via Sepulcral, 60 a Oliva Artés, 29 a la Domus Avinyó, 3 a Porta de Mar i 1 al Temple d'August).
- i 451 més s'han fet servir en el marc de les diferents exposicions temporals organitzades al llarg d'aquest any: 449 per *Primers Pagesos* i 2 per *Imatges per creure*.
- A aquesta xifra cal afegir 2544 objectes exposats en llarga durada en 22 exposicions.

Noves adquisicions

S'han incorporat 1.343 objectes nous que inclouen entre d'altres objectes de procedència arqueològica i donacions ciutadanes de peces contemporànies. Pel que fa les entrades a l'Arxiu arqueològic han ingressat un total de 285 caixes de materials procedents de 47 intervencions.

Com en anys anteriors, en 2017 no s'ha pogut tampoc materialitzar cap compra.

Registre

S'han registrat 2.347 fitxes noves a la base de dades del MUSEUMPLUS . D'aquestes, 249 corresponents a l'Arxiu arqueològic i registren el contingut de les caixes de material arqueològic de 9 intervencions arqueològiques. Les 2.098 restants són fitxes d'objectes de la col·lecció. D'altra banda s'han modificat 4.263 fitxes.

Atenció de consultes

Així mateix cal tenir en compte que aquest any s'han atès un total de 168 consultes a la col·lecció inventariada i 23 a la col·lecció de l'Arxiu arqueològic.

Usuaris/visites del Centre de Centre de Col·leccions

A l'Arxiu Arqueològic hi ha hagut 715 usuaris entre professionals i empreses (com ara Atics, Actium, Arqueòlegs.Cat, Global CHM, Global Geotècnia, Antequem i Abans) han utilitzat aquest any les dependències de l'Arxiu Arqueològic.

Pel que fa els objectes alta de la col·lecció s'han atès a 1.114 persones més, entre visites de caire professional, institucional, periodístic, docent o investigador.

A assenyalar també com a activitat de difusió la participació del Centre de Col·leccions en les diverses modalitats de portes obertes i a les visites de grups. Tot i que no és un espai obert a la visita regular del públic es considera molt important difondre el coneixement del seus fons i de la tasca que s'hi fa en relació amb la gestió de les col·leccions i el seu estudi.

Millores efectuades en equipament del Centre de Col·leccions

A més, també s'ha de posar de relleu que el Centre de Col·leccions ha realitzat tasques d'optimització d'un espai cada cop més escàs per ser capaç d'acollir les peces que rep i que hauria de ser objecte d'una futura inversió.

Fons memorial de les Rambles

Finalment, també s'ha d'indicar que, en el marc de les actuacions municipals, el MUHBA es va fer càrrec de la gestió dels objectes dipositats a la Rambla arran l'atemptat del 17 d'agost de 2017. Això va comportar la

documentació *in situ* dels 150 punts amb ofrenes i mostres de condol localitzats, creant el protocol de treball i una cartografia de tots els elements. Fet això es va procedir al registre dels objectes.

Conservació-restauració

A l'activitat habitual i estable centrada en el programa de conservació preventiva dels béns mobles i immobles així com la participació en congressos especialitzats s'han afegit els projectes específics: de l'any:

- Adequació d'objectes disposant-los en prestatgeries que reuneixen millors condicions que les antigues. Acció inscrita dins el programa de millora dels espais d'emmagatzematge 1884 objectes del fons IMEB i 93 objectes de gran format paletitzats.
- Adequació i condicionament del vaixell medieval del segle XV "Barceloneta" per a ser exposat amb garanties per a la seva conservació: monitoratge del microclima on es conserva.
- Elaboració de les fitxes de condicions de conservació-restauració de la col·lecció de mosaics del museu.
- Desenvolupament de sistemes versàtils: el suport en que es desen a la sala de reserva es pot usar per al transport i inclús per a l'exposició.
- Restauració d'algunes peces vinculada al muntatge d'exposicions

Passem, tot seguit, a veure totes aquestes dades amb més detall:

A) INCREMENT DELS FONDS

Aquest any 2017 hi ha hagut una incorporació de 1.343 objectes nous gràcies sobretot a les tasques d'intervenció arqueològica dutes a terme (570 números d'inventari nous que atès que alguns són de conjunts corresponen a 682 objectes) i als actes de donació realitzats de manera desinteressada (159), així com a la donada d'alta de 600 peces a Fabra i Coats. Entre les donacions realitzades es poden destacar el gerro commemoratiu del casament de Narcís Verdaguer i Francesca Bonnemaïson, un mocador commemoratiu de l'Exposició Universal de Barcelona 1888, un retrat de Joan Font i Bruguera de teixidor o els bitllets i guies de metro de la TMB.

Així doncs, la principal font de creixement de la col·lecció del MUHBA segueix essent el material arqueològic seleccionat per la seva rellevància entre els fons ingressats a l'Arxiu Arqueològic, amb algunes donacions de peces contemporànies i de conjunts, com un dels darrers tallers de fusteria del Poblenou, que ha despertat un interès notable, no essent ara com ara possible, en no comptar amb recursos, una política de compres.

A l'Arxiu arqueològic han ingressat 285 caixes amb material arqueològic procedent de 47 intervencions arqueològiques.

B) CONSERVACIÓ PREVENTIVA I RESTAURACIÓ

L'activitat de conservació preventiva i restauració ha estat realitzada per l'equip del museu amb el suport de 14 professionals externs de diverses disciplines.

El gruix de la tasca desenvolupada ha tingut a veure amb la prevenció, tal i com es veu des de fa uns anys. En aquesta línia s'ha treballat per tal d'assegurar la conservació dels béns patrimonials procurant que els edificis siguin espais protectors i segurs, i l'ambient interior adequat a la conservació tot controlant els processos de treball que s'hi desenvolupen així com la manipulació i moviment dels objectes vinculats al muntatge de les exposicions.

Conservació preventiva

Béns mobles:

En relació al tractament de les condicions que ofereix l'entorn on es conserven els béns patrimonials cal remarcar la realització de les tasques de:

- **Buidatge i estudi estadístic de dades de clima** del conjunt de les sales expositives i de les sales de reserva del museu o el monitoratge de plagues, juntament amb la inspecció anual per a la detecció d'activitat xilòfaga als edificis del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei, així com a la Casa del Guarda del Parc Güell). S'han gestionat estadísticament unes 250.000 dades.
- **Adequació en prestatgeries noves** d'uns 2.000 objectes, 1.884 del fons IMEB i 93 objectes de pedra de gran format.
- **Nou sistema d'embalatge** dels objectes del museu exposats a la mostra "Primers Pagesos". S'ha ideat un sistema que simplifica l'embalatge, desembalatge i reinstal·lació a les sales de reserva dels 320 objectes del museu exposats. El mateix sistema d'emmagatzematge ha servit per embalar, traslladar i després instal·lar els objectes reduint la manipulació i agilitzant el procés.
- **Seguiment dels objectes del MUHBA cedits a d'altres museus o institucions**, elaborant l'**informe d'estat** i establint i revisant les propostes d'exposició per tal que s'adeqüessin als requeriments de conservació de

cada objecte així com el seguiment del trasllat i instal·lació a la sala d'exposicions. S'han elaborat 84 informes d'estat.

- Seguiment de les **col·leccions cedides en préstec al museu amb motiu de l'exposició *Imatges per creure***: elaboració de l'informe d'estat de conservació i supervisió de la instal·lació, inspeccionant i fent un ampli reportatge fotogràfic de 264 peces corresponents a 18 centres prestadors, amb el suport de conservadors-restauradors externs.
- **Fitxes tècniques documentals sobre la tècnica d'execució i l'estat de conservació dels mosaics** de la Col·lecció del Museu d'Història. El treball s'emmarca dins les tasques desenvolupades arrel la celebració del XIII Conferència de *l'International Committee for the Conservation of Mosaics*, que es va celebrar a Barcelona entre el 16 i el 20 d'octubre de 2017 organitzada pel Servei d'Arqueologia.

- Tractaments de neteja i consolidació dels mosaics.

- Elaboració de l'ortofotografia de tots els mosaics conservats *in situ* en els jaciments que custodia el Museu d'Història per millorar la seva documentació.

- Participació, des de l'àmbit de la conservació, en el projecte de recuperació patrimonial de **les Cases del Bon Pastor**, un treball impulsat i coordinat des de l'àrea de Projectes del Museu amb la col·laboració de professionals externs.

Vista dels habitatges del Bon Pastor

Béns immobles:

En relació específicament als béns immobles cal destacar:

S'ha dut a terme el programa de **manteniment dels jaciments museïtzats**, que inclou la supervisió de l'estat de conservació i neteja superficial de la totalitat de les estructures arqueològiques ubicades al subsòl de Plaça del Rei, a la Necròpolis de la Plaça Vil·la de Madrid, a Sant Honorat, Call, Carrer Regomir, Antoni Maura, Santa Caterina, Arxiu Històric de la Ciutat, Temple d'August i Domus d'Avinyó. Ha quedat consolidat en el programa de manteniment de jaciments també el del Turó de la Rovira.

En relació al **jaciment de plaça del Rei**, s'han detectat 8 incidències que afecten la conservació de les quals 4 han estat causades pel públic. A llarg de l'any 2017 **s'han realitzat 9 intervencions de conservació (tractaments de consolidació d'estructures arqueològiques)**. També s'han realitzat intervencions als jaciments externs: a les *cupae* de la Necròpolis de Vil·la de Madrid (tractaments de neteja superficial i contra la biodeterioració), així com al jaciment de Sant Honorat, Avinyó i Antoni Maura (consolidacions de les tesselles dels mosaics). Referent a les instal·lacions que afecten el jaciment, s'ha realitzat el seguiment de les incidències sorgides al llarg de l'any destacant la gotera de la jàssera que, junt a les filtracions del carrer dels Comptes han estat sanejades.

També hem fet la supervisió del cablejat de telefonia que afectava l'àrea del subsòl. Aquesta supervisió consisteix en donar instruccions de com accedir al jaciment i com transitar-hi de forma adient per tal d'evitar desperfectes.

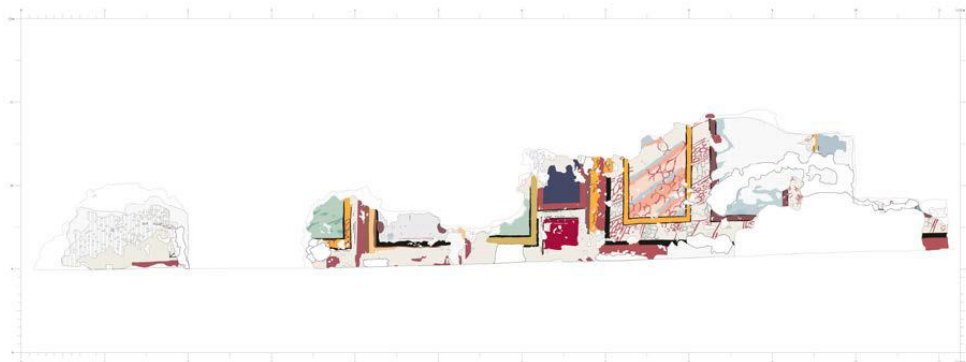

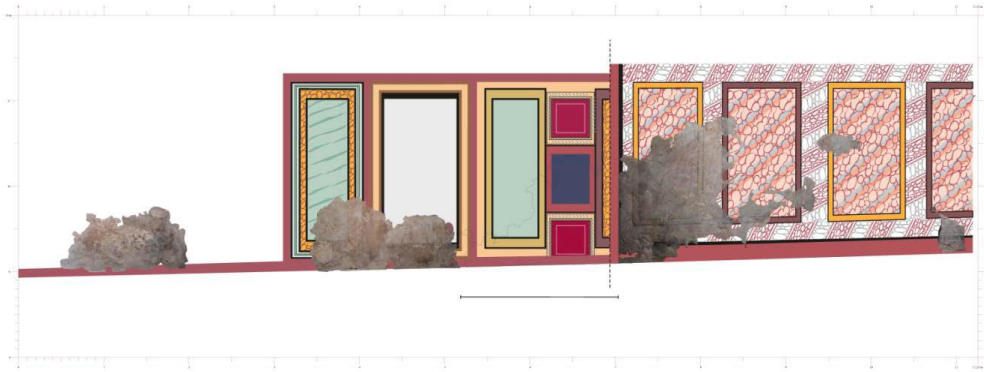
Seguiment i protecció d'estructures durant les obres de sanejament en el subsòl arqueològic

Finalment, també s'ha col·laborat en altres espais com la restauració de la Capella de Sant Miquel del Monestir de Pedralbes (elaboració del Plec tècnic, direcció dels treballs, etc.) i en les tasques de manteniment de l'exposició del Castell de Montjuïc.

- **Pintura mural de l'aula episcopal**

Actualització de l' estudi de l'obra i de la decoració conservada així com reconstrucció hipotètica de la seva decoració.

Restauració

S'han realitzat un total de **18 tractaments curatius** tots ells relacionats amb processos de corrosió de peces de metall.

Arxiu d'imatges vinculades a la conservació-restauració

S'ha procedit a l'arxiu de:

- 3.908 imatges corresponents a informes d'estat, instal·lació, inspeccions periòdiques i dispersió de les peces vinculades a **l'exposició temporal "Imatges per Creure"**.
- 334 relacionades amb préstecs (embalatges, trasllats, instal·lació).
- 433 corresponents a Informes de Conservació de les Col·leccions.

C) DOCUMENTACIÓ

Col·lecció inventariada

El Museu s'ocupa de la millora de la base de dades de la seva col·lecció que es realitza a MuseumPlus, però que, degut a la manca de recursos propis, es realitza sobretot gràcies als encàrrecs externs. En aquest any 2017 s'han registrat o documentat un total de 2.098 objectes. Entre aquests objectes, cal destacar la

progressiva realització del procés de documentació dels 2.165 objectes que componen la Col·lecció Fabra i Coats i la reordenació de les capsas del seu arxiu, ubicades encara en un espai a precari a la Nau F, pendent de rehabilitació.

Així doncs, fins ara el museu ja disposa d'un total de 53.488 objectes inventariats. A això s'ha d'afegir que també s'han modificat o actualitzat unes altres 4.263 fitxes.

D) ATENCIÓ DE CONSULTES

S'han atès un total de 168 consultes a la col·lecció inventariada i 23 a la col·lecció de l'Arxiu arqueològic. D'altra banda s'ha d'esmentar que segueix creixent el nombre de consultes per correu electrònic relatives a les col·leccions del museu (i a altres aspectes de la història de Barcelona) que ja es detectava en anys anteriors. S'han atès un total de 168 consultes entrades per aquesta via. Cada vegada és més significatiu el nombre de consultes que arriben de l'estranger. Aquesta atenció a consultes externes i internes és una activitat que cada vegada requereix més temps de dedicació per part del personal del departament.

E) PRÉSTECES

Al llarg d'aquest any hi ha hagut un total de 2.567 objectes en préstec en altres museus i institucions sigui amb un caràcter de més llarga o curta durada. Aquests préstecs estan sobretot centrats en l'exposició permanent del Centre de Cultura i Memòria de El Born CCM, que té 2.186 peces del MUHBA. Ara bé, moltes altres peces han estat prestades a altres espais, per les seves exposicions permanents o també per altres temporals com *El procés de Montjuïc. Anarquisme i repressió a la Barcelona de finals del segle XIX* (al Castell de Montjuïc), *D'obra. Ceràmica aplicada a l'arquitectura* (Museu del Disseny de Barcelona), *Carlos de Borbón, de Barcelona a Nápoles* (Arxiu de la Corona d'Aragó), *Francesc Torres. La*

capsa entròpica (MNAC), *Rafael Moneo. Una reflexió teórica desde la profesión* (Museo Thyssen Bornemisza de Madrid), *Templers. Guerra i religió a l'Europa de les croades* (Museu d'Història de Catalunya) o *Ramon Casas, la modernitat Anhelada* (Museu Maricel de Sitges).

Relació de peces en préstec segons els centres:

El Born CCM	2.187
Museu Marítim de Barcelona	68
Museu de Ceràmica de Barcelona	65
El Castell de Montjuïc	54
Acadèmia de Bones Lletres	46
Diputació de Barcelona	37
Museu de les Aigües-Fundació AGBAR	29
Ajuntament de Barcelona	19
Monestir de Pedralbes	16
Museu d'Història de Catalunya	15
Museu de les Cultures del Món	6
Museu del Disseny de Barcelona	5
Museu Etnològic de Ripoll	3
Arxiu de la Corona d'Aragó	3
Museu de Premià de Dalt	2
Palau de Pedralbes	2
Museu Nacional d'Art de Catalunya	1
Museu de Montserrat	1
Museu Thyssen-Bornemisza de Madrid	1
Museu Maricel de Sitges	1

Caixa Fòrum de Madrid	1
Caixa Fòrum de Palma de Mallorca	1
Museu d'Arqueologia de Catalunya	1
Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts	1
Monestir de Sant Benet (Montserrat)	1

F) FONS EN LÍNIA

Aquest any s'ha treballat i s'ha seguit avançant en la tasca de finalitzar un catàleg digital que permeti oferir les peces del MUHBA en línia i així poder mostrar les peces del museu que no estan exposades enlloc. Aquesta iniciativa va començar fa anys i, presumiblement, conclourà aquest proper 2018. La manca de pressupost ha impedit, un any més, lamentablement, que es materialitzés aquest objectiu llargament desitjat amb la creació d'una finestra específica al web del Museu. La consulta en línia de la col·lecció s'entén com un recurs fonamental per tal de posar a l'abast dels ciutadans i ciutadanes la riquesa dels fons del museu, especialment els no exposats al públic.

D'altra banda, cal tenir en consideració que s'ha pujat al web el *tour* virtual de l'exposició temporal *Primers Pagesos*, que va concloure a inicis d'aquest 2017, on es van exposar 449 peces del museu, i s'ha estat treballant per tal d'oferir a principis de l'any vinent un *tour* virtual de l'exposició temporal *Imatges per creure*.

La difusió de les peces del museu també s'ha realitzat a partir de la pujada d'imatges al fons en línia de Wikimedia Commons o de la confecció d'articles a Viquipèdia (com els relatius a Emili Casals i Camps, Josep Teixidor, Manuel Genovart o Raimon Sudre, autors d'obres que formen part de la col·lecció del museu, així com el corresponent a la Venus de Barcelona, peça important de les col·leccions del MUHBA).

G) ARXIU ARQUEOLÒGIC

L'arxiu arqueològic, el qual forma part del centre de col·leccions, ha continuat amb la seva activitat com a espai de tractament de materials arqueològics.

Aquest any 2017 han ingressat procedents de noves excavacions 285 caixes/unitat d'emmagatzematge de 47 intervencions. A finals d'any a la base de dades del MuseumPlus de l'arxiu arqueològic hi ha un total de 10.622 caixes/unitat d'emmagatzematge registrats o inventariats que són el resultat d'un conjunt de 286 intervencions, mentre que pendents de registrar queden 14.513 caixes/unitat d'emmagatzematge d' intervencions antigues que es van regularitzant any rere any.

H) PROJECTES DE COL·LECCIONS

Memorial Rambla

El registre dels objectes del memorial va servir com a base per a la posterior recollida dels objectes que es va dur a terme de manera coordinada amb l'Arxiu Municipal Contemporani i altres departaments municipals, i en la qual el personal del Museu va participar activament. Els objectes recuperats, uns 8.000 aproximadament, es van dipositar al Centre de Col·leccions del MUHBA, on s'està duent a terme la catalogació i documentació individualitzada de cadascun d'ells. Està previst que tant la cartografia com l'inventari siguin accessibles en un futur a la ciutadania dins d'un projecte de memòria que actualment està en desenvolupament. En darrer terme, també cal destacar que s'ha establert contacte amb la Universitat de Manchester, institució que gestiona els memorials de l'atemptat al Manchester Arena, amb la voluntat d'iniciar una col·laboració pel desenvolupament de treballs de recerca sobre aquesta matèria.

Conservació-restauració ha participat en l'elaboració del protocol de treball durant els treballs d'arxiu: sistema etiquetatge, distribució materials segons categories, dades a recollir.

Registre i catalogació dels objectes recollits a les Rambles

Seguiment de l'estat de conservació i documentació del vaixell medieval "El Barceloneta".

Manteniment de les condicions de conservació, seguiment climàtic i tractament de neteja. de restes de consolidant acumulat en superfície per a la documentació de la peça mitjançant escàner 3D.

Restes del vaixell Barceloneta

Milliores en el condicionament de les col·leccions

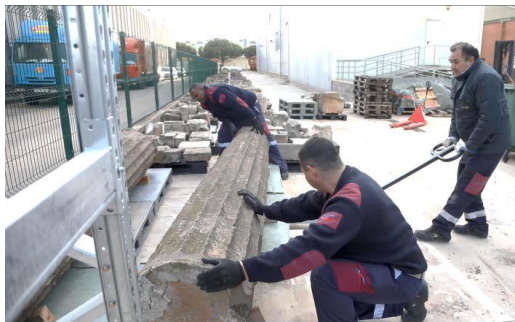
Definició de necessitats i seguiment en l'adquisició de mobiliari.

- Fabra & Coats: mobiliari reserva. Trasllat i adequació d'objectes a la sala de la nau F. Trasllat i adequació de tots els objectes de la Fabra & Coats a la nau F. S'han adquirit mobiliari, revisat l'estat de conservació i col·locat els 2.165 objectes que componen la Col·lecció Fabra & Coats.

Vista de la Fabra i Coats

- Centre de Col·leccions - Exterior: Trasllat i adequació de material petri.

- Centre de Col·leccions – ZF3: Ubicació i adequació d'objectes de petit format del Fons IMEB

I) REPRODUCCIONS

El Museu ha realitzat una lliure difusió de reproducció d'imatges dels seus espais per usos com els editorials o periodístics excepte en una sèrie de casos en què s'han sol·licitat formalment la reproducció de peces de la seva col·lecció. Aquest any se n'han comptabilitzat un total de 30 autoritzacions de reproduccions de peces del museu.

Per altra part, en tenir en règim obert la major part dels materials disponibles des de la pàgina web, l'accés és lliure.

J) BIBLIOTECA I CENTRE DE DOCUMENTACIÓ

El MUHBA disposa d'una biblioteca pròpia que es troba a la Casa Padellàs. És sobretot d'ús intern, però s'obre als estudiosos i investigadors de la cultura barcelonina, però al mateix moment també a tota la ciutadania interessada en la ciutat. Està especialitzada en patrimoni i història urbana de Barcelona, des dels

seus orígens fins a la contemporaneïtat amb una atenció preferent envers les fonts documentals de la seva cultura material. Entre els diferents serveis que ofereix, estan l'accés i la consulta a sala, informació i consultes bibliogràfiques, reproducció de documents i connexió Wifi.

Dades de l'any 2017

Adreça web: <http://catalegbiblioteca.museuhistoria.bcn.cat>

Sessions: 2.008

Usuaris: 1.462

Pàgines visualitzades: 5.284

Increment de registres el 2017: 415

Total de registres en línia: 12.632

Consultes: 2.888

Punts de lectura: 6

Préstecs: 327

3. PROGRAMES PÚBLICS

En la línia de renovar els llenguatges del Museu com a pols de coneixement i apropiació del patrimoni al servei de la ciutadania, el MUHBA treballa per formats considerats tots ells equivalents i amb un interès variable segons els temes i propostes, començant per la necessitat de fonamentar moltes propostes en recerca pròpia i difuminant l'esquema que divideix entre "exposicions" i "altres activitats". Aquest esquema atorgava un paper de privilegi possiblement excessiu a les exposicions, com a herència dels temps previs a la multimedialitat del nostre temps. Aquesta qüestió és especialment rellevant en el cas dels museus d'història de ciutat, que han de ser inseparables del seu entorn urbà.

Aquest any 2017 s'han organitzat tretze projectes en format expositiu, de dimensió i propòsit divers: quatre exposicions temporals, quatre exposicions laboratori i cinc instal·lacions, que s'han distribuït entre els espais patrimonials de MUHBA Plaça del Rei, MUHBA Vil·la Joana, MUHBA Oliva Artés i MUHBA a Fabra i Coats. La major part d'aquests projectes han estat possibles pel suport econòmic d'altres ens municipals o les institucions coorganitzadores i en total, han rebut un conjunt de 83.315 visites.

Així mateix destaquen la realització de 735 itineraris i visites públiques que han comptat amb 11.382 persones. Quant als més joves, s'han portat a terme 1.816 activitats en diversos formats (visites guiades, itineraris, tallers didàctics, etc.) que han aconseguit aplegar 41.351 alumnes i que detallem més endavant. Per als més grans, el programa experimental Estimul'art destinat a persones amb Alzheimer ha aplegat 43 assistents.

Quant al conjunt de diàlegs i conferències, jornades i seminaris, presentacions i audicions, 74 en total, el total de persones que les han freqüentat ha estat de 13.286. La programació en aquests formats s'agrupa en els diferents cicles del

Centre de Recerca i Debat i les programacions sobre patrimonis musicals, totes dues realitzades entre diferents seus del Museu, relacionades amb els altres formats de la programació, començant per les exposicions.

Finalment, i amb l'ànim de ser el portal de la ciutat no tan sols per als visitants, s'ha d'esmentar la continuació de **This is Barcelona /Benvinguts a la ciutat**, un programa en diferents idiomes de coneixement de la ciutat adreçat a persones refugiades, nouvinguts i a disposició de les institucions d'acollida. Aquesta activitat no la pot organitzar el Museu per ell mateix, sinó que convé actuar sempre de manera coordinada amb les instàncies d'acollida de l'Ajuntament i la Generalitat.

Tot sumat, el total de persones que han participat en les activitats del museu en els seus diferents formats sumen 141.153 persones, de les quals 83.315 visites en activitats amb format expositiu i 57.838 persones en activitats en altres formats.

Aquests resultats han estat possibles gràcies a la col·laboració i el treball compartit del Museu amb diferents institucions i agents de l'àmbit públic i privat, a l'aprofundiment i l'articulació del discurs museístic del MUHBA que es posa de manifest en una gran combinació de formats (espais museïtzats, exposicions, visites, guies d'història urbana, models d'espai virtual, concerts, publicacions, jornades i seminaris) i també a l'afermament del programa educatiu integrat.

Així mateix, MUHBA ha pres part, per iniciativa pròpia o bé a petició de l'ICUB, en diferents esdeveniments com ara el **Llum Barcelona** (8 de febrer), **El dia internacional dels museus** (18 de maig), **La nit dels museus** (20 de maig), la diada de **la Mercè** (24 de setembre), el **48h Open House Barcelona 2017** (21 i 22 d'octubre), el Festival de filosofia **Barcelona Pensa** (16 de novembre) o el **In Museu** (2 de desembre). Cal fer constar, per últim la col·laboració del MUHBA amb Virreina Centre de la Imatge en l'exposició **Barcelona vista del Besòs**, inaugurada el 4 de novembre.

Quant als espais patrimonials, amb les seves respectives exposicions estables, el Museu d'Història de Barcelona ha comptabilitzat enguany un total de 926.184

visites, una xifra que és gairebé idèntica a la de l'any passat (926.571). A aquesta xifra s'han de sumar les 418.436 persones que van visitar el Temple d'August i l'espai museïtzat de Santa Caterina, que es consideren espais patrimonials i es computen a part i que han tingut un augment de gairebé un 5 per cent respecte l'any passat. A la primavera es va reobrir parcialment MUHBA Casa de l'Aigua, amb l'exposició renovada per la part de Trinitat Vella (Districte de Sant Andreu).

A) RECERCA I DEBAT PÚBLIC

El CRED (**Centre de Recerca i Debat del MUHBA**) no és un departament amb entitat i personal específics, sinó un node de confluència entre processos d'investigació des de tots els àmbits del Museu, els quals nodreixen sessions públiques en formats diversos. S'inclouen un bon nombre de projectes que, dins de la línia de programació del Museu i en conveni amb aquest, han estat proposats i finançats per altres institucions acadèmiques i culturals.

La recerca és un signe d'identitat de la programació pública del Museu d'Història de Barcelona i s'organitza amb el propòsit d'aconseguir el màxim de sinèrgies per nodrir tot el sistema del Museu. Aquesta és una especificitat de molts museus de ciutat, no tan sols del de Barcelona.

En el cas dels museus d'arts, ciència i tècnica, com també en els museus d'història nacionals, existeixen a les universitats i altres institucions acadèmiques els departaments corresponents que produeixen el coneixement adient per nodrir el discurs museològic. No és així en el cas dels museus de ciutat, ni a Barcelona ni a moltes altres urbs europees, d'aquí la necessitat específica d'una relació intensa amb els centres de recerca en arqueologia i en història urbana que no eximeix el museu de dedicar-se a la recerca pròpia per poder substanciar els seus programes públics.

En el cas del MUHBA, amb una llarga tradició, des de les recerques promogudes pel fundador del Museu, Agustí Duran i Sanpere, i des del Seminari

d'Arqueologia i Història de la Ciutat, iniciat en 1959 pel director Frederic Udina, acompanyades de publicacions d'una gran qualitat.

Hores d'ara, la recerca és com més va menys una activitat reclosa a l'interior del Museu i ha passat a articular la programació pública, en format de diàlegs, seminaris, jornades, però també exposicions, concerts, visites i rutes urbanes. Difuminar els límits entre recerca i difusió és, en aquest sentit, una de les més importants contribucions que un museu de ciutat pot efectuar a la democratització del coneixement i al trencament de les barreres entre cultura i educació.

El MUHBA no compta hores d'ara amb recursos per poder impulsar línies de recerca de base ni treballs que no estiguin directament destinats a nodrir i a orientar la programació pública del Museu en els seus diferents formats, com es pot veure en altres apartats d'aquesta memòria. No obstant això, i com a resultat d'una organització cooperativa molt flexible entre el Museu i altres institucions, el Centre de Recerca i Debat del MUHBA s'ha convertit en el motor essencial no tan sols del funcionament de tot el Museu, sinó del seu paper R+D+i com a centre exportador de coneixement.

Les línies en què treballa el MUHBA són les següents:

a) *relats històrics* de Barcelona, en múltiples modalitats i èpoques, per atendre la història de la ciutat, amb fonts arqueològiques, documentals, gràfiques i orals, en bona entesa amb el Servei d'Arqueologia i l'AHCB; i també *relats literaris* de Barcelona, dins del Projecte Vil·la Joana; b) *patrimoni i paisatge* (en cinc línies: arqueològic, arquitectonico-paisatgístic, literari, musical i alimentari) destinades a nodrir la programació pública del Museu en diferents formats i , en especial el programa d'exposicions; c) *innovació ciutadana* (educació, alzheimer); i d) *documentació i conservació* de béns mobles, que inclou una línia de recerca bàsica per al Museu, amb l'estudi dels seus objectes, i e) *tecnologies de la representació*: escanejat làser i tridimensionalitat, cartografia històrica i museologia virtual.

L'estratègia és en tots els casos la mateixa: tot allò que s'ha de preparar o estudiar, primer convé mostrar-ho públicament a través del Centre de Recerca i

Debat del MUHBA, en les programacions a Plaça del Rei, Vil·la Joana, Park Güell, Oliva Artés i altres seus del Museu.

Es així com es pot nodrir gairebé sense cost afegit –perquè són recerques que igualment resulten imprescindibles – un bon programa d’estudis innovadors, mostrant i exposant en públic, pura i simplement, els treballs que per als treballs de cura d’objectes, de preparació d’itineraris i exposicions, de recuperació de productes patrimonials i d’atenció als diversos públics del museu.

Aquesta manera de treball en règim de portes obertes ha generat així sinèrgies que en multipliquen el resultat, per l’interès d’altres institucions que fan estudis sobre Barcelona d’arribar a acords programàtics amb el Museu i mostrar-ne els resultats dins de la programació del MUHBA, en forma de jornades i seminaris, sia en format de presentació de recerques fetes sia, en la modalitat museu laboratori, per incentivar noves recerques.

Cal afegir, finalment, el “motor d’arrencada” de tot el sistema, que són els Diàlegs, actualment d’història urbana i patrimoni a MUHBA Plaça del Rei, d’història urbana i literatura a MUHBA Vil·la Joana i d’història urbana i arquitectura a MUHBA Park Güell. En els diàlegs es presenten recerques ja efectuades o bé en curs, d’altres institucions i entitats i del propi Museu, dins de les línies de treball anteriorment esmentades. El seu paper dinamitzador i orientador de tot el conjunt és molt valuós.

Diàlegs d’història urbana i patrimoni

Els Diàlegs d’Història Urbana i Patrimoni són un cicle propi de conferències, que es fan en dilluns a la Sala Martí l’Humà de l’espai MUHBA Plaça del Rei, i constitueixen el format més flexible per explorar noves idees i per comunicar estudis sobre la trajectòria de la ciutat, el seu patrimoni historicoartístic i les representacions urbanes de Barcelona i altres ciutats.

- 1- **Cartografia musical a la Barcelona de 1800: difusió i comerç d'instruments musicals.** A càrrec de Xosé Aviñoa Pérez i Oriol Brugarolas Bonet. 9 de gener de 2017.
- 2- **L'espai urbà de Barcelona a la premsa il·lustrada del segle XIX.** A càrrec de Lucila Mallart. 23 de gener de 2017.
- 3- **Jardins i música a la Barcelona de Gaudí.** A càrrec de Jorge de Persia. 6 de febrer de 2017.
- 4- **El Llibre d'aparellar de menjar, segle XIV: una síntesi de la literatura gastronòmica medieval.** A càrrec de Joan Santanach. 20 de febrer de 2017.
- 5- **El rellotge dels Flamencs de la catedral de Barcelona, 1577** a càrrec de Joaquim Agulló. 6 de març de 2017.
- 6- **Joan Lluhí i Vallescà. L'home que portà la República entre Barcelona i Madrid (1897-1944)** a càrrec d'Arnau González Vilalta i Enric Ucelay Da Cal. 20 de març de 2017.
- 7- **Dalí i Barcelona** a càrrec de Ricardo Mas Peinado. 3 d'abril de 2017.
- 8- **Des de la legalitat: entitats civils i oposició al franquisme** a càrrec de Marc Zanón i Perez. 24 d'abril de 2017.
- 9- **La muralla romana de Barcino: noves perspectives** a càrrec d' Alessandro Ravotto. 8 de maig de 2017.
- 10- **Els primers anys de la Comunitat Israelita de Barcelona, 1914-1954.** A càrrec de Manu Valentín. 22 de maig de 2017.
- 11- **El Palau Reial Major de Barcelona: els grans interrogants.** A càrrec de Ramon Pujades (MUHBA). 12 de juny de 2017.
- 12- **Barcelona, bressol de l'impacte de la Revolució Russa i del comunisme.** A càrrec de Josep Puigsech Farràs. 16 d'octubre de 2017.
- 13- **¿Substitutivos o productos de lujo? Imitaciones de piedras en vidrio en Barcino y en la Hispania romana.** A càrrec de Miguel Cisneros. 30 d'octubre de 2017.
- 14- **Història dels aeroports de Barcelona i de les línies aèries que hi operen de 1931 a 1936.** A càrrec de Lluís Corominas Bertran. 13 de novembre de 2017.
- 15- **L'Ateneu Popular 9 Barris, quatre dècades de projecte cultural comunitari, 1977-2017.** A càrrec d' Enrique Tudela. 27 de novembre de 2017.

16- El treball infantil en la indústria cotonera: de les indianes al modern sistema de fàbrica. Barcelona, 1790-1856. A càrrec de Martin Iturralde Valls. 11 de desembre de 2017.

Diàlegs d'història i literatura

Els patrimonis literaris es troben organitzats en cicles com els calidoscopis literaris i les traces literàries, dos formats propis de conferències que es fan a MUHBA Vil·la Joana i que giren al voltant de temes literaris i de la ciutat de Barcelona.

- 1. Jornada. *La febre d'or*, de Narcís Oller, i la riquesa a la Barcelona de finals del XIX.** A càrrec de Francesc Cabana, Pere Gabriel i Magí Sunyer. 25 de febrer de 2017.
- 2. Suburbi, de Xavier Benguerel, una mirada sobre el Poblenou d'abans.** A càrrec de Joan Carles Luque, Neus Real i Joan Rendé. 25 de març de 2017.
- 3. *La terra prohibida de Manuel de Pedrolo i la irreal Barcelona de Postguerra.*** A càrrec de Maria Campillo, Xavier Ferré i Francesc Vilanova. 27 de maig de 2017.
- 4. La Barcelona culta i la Barcelona baixa a través de Pigmalió, de Joan Oliver.** A càrrec de Ferran Aisa, Emili Boix i Pau Vidal. 8 d'octubre de 2017.
- 5. El segrest de l'autobús a Torre Baró (7 de maig del 1978).** A càrrec de Marc Andreu, David Castillo i Jordi Secall. 5 de novembre de 2017.
- 6. Ramona, adéu, de Montserrat Roig, i la història de la dona barcelonina.** A càrrec de Dolors Oller, Neus Real i Isabel Segura. 3 de desembre de 2017.

Diàlegs del Park Güell

A la tardor de 2017 s'han iniciat els diàlegs d'història, arquitectura i forma urbana a MUHBA Park Güell-Casa del Guarda, amb l'inici del cicle Elogis de la corba, que continua en 2018.

1. **Dalí i els surrealistes descobreixen el Park**, a càrrec de Mireia Freixa. 6 de novembre de 2017.
2. **L'evolució de la jardineria i les seves formes al Park Güell**, a càrrec de Lluís Abad. 4 de desembre de 2017.

Cicles de conferències i seminaris

1. **Jornades. Els primers pagesos i el mar. Noves dades arqueològiques a Barcelona, Cadis i Marsella.** MUHBA Plaça del Rei, 19 i 20 de gener de 2017.

Les jornades apunten cap a una nova visió dels coneixements tècnics, l'organització i les activitats i assentaments de les primeres comunitats pageses a l'occident de la Mediterrània remarcant la relació d'aquests grups amb el mar. Coordinadors: Ana Gómez i Miquel Molist.

2. **Cicle de conferències. Les arts i la ciutat. Espais performatius a la Barcelona moderna, segles XVI-XVII.** MUHBA Plaça del Rei, 24 i 26 de gener de 2017.

Els actes i les representacions culturals s'han estudiat des de l'anàlisi de les obres i des de l'òptica dels participants com a creadors, executors o espectadors. Hi ha, però, un altre protagonista en la dinàmica entre representació i recepció: l'espai religiós o teatral, públic o privat, formal o informal, el carrer o el balcó on té lloc l'actuació en condiciona el resultat. Coordinadora: Tess Knighton.

3. **Cicle Foix/Guimerà/Verdaguer a Vil·la Joana**

Conferència *La Barceloneta de J. V. Foix* a càrrec de Pere Gómez Inglada. Activitat en relació amb l'exposició *Interpretant Foix*. MUHBA Vil·la Joana, 28 de gener de 2017.

Conferència. *Àngel Guimerà (1845-1924), la dimensió del personatge* a càrrec de Neus Oliveras i Àngels Santacana. MUHBA Vil·la Joana. 11 de maig de 2017.

Verdaguer segrestat a càrrec de Carles Puigferrat. Conferència que inaugura l'exposició **Verdaguer segrestat** i aprofundeix en les maniobres d'apropiació de la figura del poeta de Folgueroles per part del franquisme. MUHBA Vil·la Joana. 28 de setembre de 2017.

J. V. Foix i Josep Palau i Fabre, afinitats electives. Una conversa entre Pere Gimferrer i Vicenç Altaió. Acte organitzat amb la Fundació J. V. Foix. MUHBA Vil·la Joana. 15 de juny de 2017.

- 4. Col·loqui. Models de la cartografia urbana espanyola: una anàlisi històrica.** MUHBA Plaça del Rei, 2 i 4 de febrer de 2017. Organitzat i finançat pel Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia de la UB en col·laboració amb el Museu.

En el desenvolupament històric de la cartografia urbana no és possible distingir una sola via de progrés lineal i acumulatiu. L'objectiu d'aquest col·loqui és estudiar la gènesi d'aquests models o patrons de cartografia urbana, descriure'n els trets essencials i analitzar-ne les influències mútues.

5. Conferències debat. Cicle Gent de la Casa Gran (1977-1983)

L'Associació Consell de Cent i el MUHBA, organitzen un cicle de conferències per analitzar i discutir les iniciatives, els plans i les propostes promogudes per l'Ajuntament de Barcelona a la ciutat durant la transició democràtica, fins a les eleccions municipals de 1979. Tot un seguit de protagonistes exposen els processos entorn de la gestió i de les transformacions produïdes aquells anys.

Sessions:

La transició a Barcelona. Les eleccions municipals de 1979. 15 de febrer de 2017. Taula-debat presidida i moderada per: Eugeni Forradellas. Fila zero amb la presència de persones que van participar directament en el procés.

Urbanisme: del Pla Comarcal a la planificació democràtica. 1 de març de 2017. Taula-debat amb Joan Antoni Solans i Rafael Cáceres. Presidida per: Josep Miquel Abad. Moderada per: Joan Roca. Fila zero amb la presència de persones que van participar directament en el procés.

Planificació estratègica, sistemes d'informació i comunicació. 15 de març de 2017. Taula-debat amb Manuel de Forn i Ernest Maragall. Presidida per: Guerau Ruiz Pena. Moderada per: Carme San Miguel. Fila zero amb la presència de persones que van participar directament en el procés.

Economia i finances: pressupost i endeutament. 29 de març de 2017. Taula-debat amb Joan Angelet i Guillem Sánchez. Presidida per: Joaquim de Nadal. Moderada per: Antoni Comas. Fila zero amb la presència de persones que van participar directament en el procés.

- 6. Primer cicle de conferències 'Dones creadores'.** MUHBA a Fabra i Coats. 16, 22 i 30 de març de 2017.

Projecte compartit amb la Fàbrica de Creació i amb el Districte de Sant Andreu. Amb Marta Delclós i Raventós, Mònica Borrell Cairol i Isabel Segura.

- 7. Seminari 'Habitar Barcelona al segle XX. Accés a l'habitatge, veïns i ciutat, 1945-1992'.** MUHBA Oliva Artés. 22 de març de 2017.

La jornada advoca per una particular –i innovadora– interpretació històrica de la Barcelona de la segona meitat del segle XX. Es defineix un cicle històric que comença amb l'arribada massiva d'immigrants a Barcelona, l'autoconstrucció i l'accés diferit a la propietat de l'habitatge a través dels polígons, i que arriba fins als Jocs de 1992, que coincideixen amb l'amortització de les hipoteques i la

consolidació de la propietat. Un període on la reivindicació urbanística i l'associacionisme veïnal creixen cercant mantenir, o augmentar, el valor social dels béns adquirits: demandes de millora de la urbanització, equipaments, espais lliures i articulació urbana. Coordinació: Amador Ferrer, arquitecte. Carme Trilla (economista), Marc Andreu (historiador i periodista), Joan Roca (director del MUHBA).

8. Paisatges urbans emergents, Jornada V. 'El patrimoni industrial i la identitat europea. La perspectiva de Flandes i Barcelona'. MUHBA Oliva Artés. 8 d'abril de 2017.

A Flandes, a Catalunya –de manera destacada a Barcelona– i en moltes altres ciutats i països d'Europa, la iniciativa ciutadana ha tingut un paper important en la valoració dels referents d'arquitectura i enginyeria, així com del món del treball, que han conformat l'Europa industrial. En aquest cas es reflexionarà des del cas flamenc. Assumpció Feliu (AMCTAIC), Adriaan Linters (KLEIO Heritage Consultants), I Mercè Tatjer (historiadora UB), Antoni Vilanova, (arquitecte), Jaume Artigues (arquitecte), Jordi Rogent (arquitecte), Joan Roca (director del MUHBA).

9. Seminari *Reinventar el museu de la ciutat* (I)

Amb aquest col·loqui comença el seminari taller del MUHBA sobre els museus de ciutat i la ciutadania al segle XXI, en el marc del qual es presentaran, en format de visites debat, projectes de diferents museus europeus. Entre ells, el projecte de transformació de la Casa Padellàs en àgora de la història, en exposició integradora de síntesi i en nucli de recerca i debat, d'acord amb el propòsit de reinventar els museus de ciutat com a espais de ciutadania a Europa que impulsa el Museu d'Història de Barcelona. El seminari taller forma part de les reflexions que el MUHBA aspira a compartir amb la ciutadania i amb els altres museus membres de la seva xarxa, la City History Museums and Research Network of Europe, i amb el CAMOC, l'organització dels museus de ciutat de la UNESCO/ICOM, de cara a l'Any Europeu del Patrimoni Cultural 2018.

Primera sessió. Amb la intervenció de Joan Ganau (Universitat de Lleida), Josep Bracons (MUHBA), Joana Sousa Monteiro (Museu de Lisboa i ICOM/CAMOC) i Joan Roca (MUHBA). MUHBA Plaça del Rei. 25 d'abril de 2017.

Segona sessió. Amb Joan Roca (MUHBA). MUHBA Plaça del Rei. 21 de setembre de 2017.

Tercera sessió. Amb la intervenció de Renée Kistemaker (Amsterdam Museum), Tiina Merisalo i Jari Harju (Helsinki City Museum), Paul Spies (Stadtmuseum Berlin), Gaby Sonnabend (Lëtzebuerg City Museum), Rosa Tamborrino (Politecnico di Torino) i Joan Roca (MUHBA). MUHBA Plaça del Rei. 23 d'octubre de 2017.

10. Seminari 'Iberisme: Perspectiva des de Barcelona'. 13 de maig de 2017.

L'europeisme cultural de Barcelona no pot obviar la seva dimensió ibèrica. Barcelona ha vist com alguns dels seus intel·lectuals han somiat amb un federalisme peninsular, que difuminés el poder polític central en favor d'un equilibri polític i territorial sostingut per una constel·lació de capitals com Lisboa,

A Coruña, Bilbao i la mateixa Barcelona. La impossibilitat d'assolir la quimera federalista no ha impedit un iberisme cultural sostingut en el diàleg entre les diferents literatures peninsulars. Escriptors com Maragall, Ribera i Rovira, *Gaziel* o fins i tot Pla, han plantejat un iberisme amb perspectiva des de Barcelona. Coordinador: Bernat Padró Nieto. *Iberismo: aspectos discursivos* per Arturo Casas Vales, *Accions i xarxes urbanes de l'iberisme* per Víctor Martínez-Gil, *Josep Pla i l'Exposició d'Art Català a Lisboa (1921)* per Jesús Revelles.

11. Estimul'Art: Memòria, emocions i vivències. II Seminari de museus i alzheimer. II Seminari de museus i Alzheimer. MUHBA Plaça del Rei. 23 de maig de 2017.

El projecte Estimul'Art, que du a terme la Fundació ACE conjuntament amb el Museu Frederic Marès, el Museu d'Història de Barcelona, el Museu de les Arts Escèniques i l'ESMUC, té per objectiu mostrar com la bellesa i el coneixement que proporcionen els museus d'art i història, i les institucions relacionades amb la música i les arts escèniques, poden fomentar les emocions, quan l'Alzheimer i altres malalties afecten les capacitats cognitives.

Amb Mercè Boada (directora Mèdica de la Fundació ACE), Antoni Gelonch (president dels Cercles del Museu d'Història de Barcelona i del Museu Frederic Marès i membre del Patronat de la Fundació ACE), Gemma Bonet (MUHBA), Joan Miquel Llodrà (MFM), Anna Valls Passola i Carme Carreño Pombar (Museu de les Arts Escèniques), Melissa Mercadal (ESMUC), Sonia Gainza (Aproa Cultura), Maribel Vera i Mariola Moreno (Fundació ACE), Josep M. Trullén (director del Museu Frederic Marès) i Joan Roca.

12. Paisatges urbans emergents. Sessions VI a IX, Llegats singulars a Barcelona

Dins de la sèrie de seminaris sobre "Paisatges urbans emergents" i en el marc del màster internacional Intervenció en el paisatge i gestió del patrimoni, es proposa un cicle de conferències sobre les relacions entre patrimoni i paisatge urbà diferenciant les possibilitats d'intervenció i gestió en el paisatge urbà i el patrimoni en dos sentits: en primer lloc, quan es tracta de singularitats que representen fites en el paisatge urbà i, en segon lloc, quan es tracta d'àrees urbanes amb un clar contingut zonal on són pertinents visions més contextuals.

Amb Bas Pedroli (director d'UNISCAPE, Xarxa Europea d'Universitats per a la Implementació de la Convenció Europea del Paisatge. Universitat de Wageningen, Holanda), Juanjo Galán (Alvar Aalto University, Hèlsinki), Victoria Szabo (Trinity College of Arts and Sciences, Duke University, Durham, Estats Units). Dies: 31 de maig, 7 de juny, 5 de juliol i 26 de juliol de 2017.

13. Seminari 'Crisis i revolucions a Barcelona, 1917'. MUHBA Plaça del Rei. 1 i 8 de juny de 2017.

El 1917, en una Europa sotmesa als rigors de la primera Guerra Mundial, es va originar una gran crisi que va donar lloc a la Revolució Russa. Catalunya, malgrat que es va mantenir neutral en la contesa, va viure una crisi que certificava la mort d'un sistema, el de la Restauració, com a conseqüència de tres desafiaments consecutius que es van succeir durant els mesos de juny, juliol i agost i que van

posar de manifest la debilitat del règim: l'aparició de les juntes de defensa, l'Assemblea de Parlamentaris i la vaga general d'agost. Aquest seminari s'inscriu dins dels actes organitzats per la Comissió del Centenari de la Revolució Russa. Amb Soledad Bengoechea (historiadora), José Luis Martín Ramos (UAB), José Luis Martín Ramos (UAB), Soledad Bengoechea, (historiadora), María Cruz Santos (historiadora), Pelai Pagès (UB) i Joan Roca (MUHBA).

14. Seminari 'La fe gravada. Religió, art i conflicte a Europa i Barcelona, segles XVI-XVII'. MUHBA Plaça del Rei. 27 i 29 de juny de 2017.

Els combats pel control social i polític als inicis de l'Europa moderna, arran de la divisòria religiosa creada per la Reforma protestant i la Contrareforma o reforma catòlica, van revolucionar els mitjans de propagació d'idees amb la difusió massiva de gravats impresos. Mirant el conjunt del continent des de Barcelona, el seminari s'endinsa en els nous espais socials regulats per la religió i en la tècnica, les iconografies i la producció de gravats que, a través de la xarxa urbana i procurant salvar fronteres, servien per al combat i sedimentaven la doctrina. Amb l'equip comissarial de l'exposició *Imatges per creure*: Xavier Torres (UdG), Sílvia Canalda (UB), Cristina Fontcuberta (UB) i Antoni Gelonch (director de la Col·lecció Gelonch-Viladegut).

15. Seminari Barcelona en crisi? La ciutat en el segle XV. MUHBA Plaça del Rei. 18, 19 i 20 de setembre de 2017.

Dins del projecte de renovació del relat històric de Barcelona, el qüestionament a partir dels treballs de les darreres dècades dels plantejaments eixits de Jaume Vicens Vives sobre la "crisi del segle XV", que habitualment associaven els últims segles de l'Edat Mitjana a un moment de decadència, feia imprescindible una revisió a fons amb vista a incorporar aquest període de la història de Barcelona en el relat general del Museu. Organitzen: Pere Orti Gost, Universitat de Girona; Ramon Pujades Bataller, MUHBA i Pere Verdés Pijuan, IMF-CSIC.

16. Jornada 'Gramàtiques del Patrimoni Industrial. La reinvençió de ciutats i regions'. MUHBA Oliva Artés. 18 d'octubre de 2017.

Organització: RVR (Regionalverband Ruhr), MUHBA (Museu d'Història de Barcelona), COAC (Col·legi d'Arquitectes de Catalunya), AADIPA (Agrupació d'arquitectes per a la defensa i la intervenció en el patrimoni arquitectònic) Coordinació científica: Marion Steiner (RVR), Joan Roca (MUHBA), Antoni Vilanova (COAC). Altres participants: Massimo Preite (Università degli Studi di Firenze), Francesc Muñoz (UAB), Joseph Hoppe (Berliner Zentrum Industriekultur), Kiovet Sánchez (Oficina del historiador de la Habana), Mercè Tatjer (UB), Catherine Bertram (Mission Bassin Minier), Martin Tönnies (Regionalverband Ruhr), Antoni Vilanova (COAC) i Salvador Claròs (Associació de Veïns del Poblenou).

17. Seminari Barcelona i la història comparada dels intel·lectuals

La història comparada dels intel·lectuals constitueix una profunda renovació en l'estudi de la cultura des d'un punt de vista europeu. Des de la crisi de l'afer

Dreyfus, la capacitat dels escriptors per intervenir en el debat públic ha estat determinant arreu d'Europa.

Primera sessió: *Le pouvoir symbolique de la littérature : une exception française?* A càrrec de Joseph Jurt i Albert-Ludwigs (Universität Freiburg). MUHBA Vil·la Joana. 7 de novembre de 2017.

Segona sessió: *Le champ littéraire entre le national et l'international.* A càrrec de Joseph Jurt i Albert-Ludwigs (Universität Freiburg). MUHBA Vil·la Joana. 8 de novembre de 2017.

18. Jornades en el marc de l'exposició *Passatges/BCN, espais de transició per a la ciutat del segle XXI*

Primera sessió: **Taula rodona** amb Marcel Smets, Pascal Amphoux, Mireille Apel-Muller, Carles Llop i Maarten van Acker. MUHBA Oliva Artés. 10 de novembre de 2017.

Segona sessió: Conferència **Passatges, de Barcelona a la metròpoli.** A càrrec de Ton Salvadó, Carles Llop i Ramon Torra. MUHBA Oliva Artés. 20 de novembre de 2017.

19. Cicle de conferències: *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII*

El cicle aborda alguns aspectes cabdals de la posició de Barcelona dins l'Europa moderna: la circulació d'idees que la impremta possibilitava i que el control de fronteres i de la Inquisició limitaven; la fermesa de la ciutat per mostrar-se lliure d'heretges; la difusió incipient de les idees protestants i l'establiment dels primers llocs de culte després de la revolució de 1868 i, finalment, la confluència entre la institucionalització després del franquisme i la diversificació de les esglésies evangèliques a conseqüència dels fluxos migratoris de les darreres dècades.

Primera sessió: **La impremta, el comerç i les idees protestants.** A càrrec de Xevi Camprubí. 15 de novembre de 2017.

Segona sessió: **L'Assalt al castell dels luterans en la visita reial de Felip II el 1564.** A càrrec d'Alfred Chamorro. 29 de novembre de 2017.

Tercera sessió: **Les arrels vuitcentistes de la Barcelona protestant contemporània.** A càrrec de Josep-Lluís Carod Rovira. 13 de desembre de 2017.

Quarta sessió: **La institucionalització i la diversificació recent del món evangèlic.** A càrrec de Mar Griera. 20 de desembre de 2017.

20. Seminari 'Puig i Cadafalch i la capitalitat de Barcelona'. MUHBA Plaça del Rei. 16 de novembre de 2017.

Més enllà de les facetes d'arquitecte modernista i noucentista i d'estudiós de l'art romànic, en l'obra de Puig i Cadafalch destaca l'ambició de configurar Barcelona com a capital. Dins del marc dels actes de l'Any Puig i Cadafalch, el seminari abordarà la seva visió crítica de l'urbanisme vuitcentista (plans Cerdà i Baixeras) en favor de la ciutat *beaux arts* del Pla Jaussely d'enllaços, l'interès per les infraestructures (aigua, clavegueram, pavimentació), la dotació d'equipaments nacionals (museu i biblioteca) i la contribució a les grans operacions de la plaça de Catalunya i l'exposició de Montjuïc (1915-1924). Hi intervindran: Eduard Riu-Barrera, Mireia Freixa, Ramon Graus, Manuel Guardia, Maribel Rosselló i Joan Roca.

21. *Comparatistes sense comparatisme. II Simposi 'La literatura comparada a Catalunya'*. MUHBA Vil·la Joana. 13, 14 i 15 de desembre de 2017.

Molts dels escriptors catalans que van conrear la crítica literària, sobretot en la primera meitat del segle XX, abans de la institucionalització dels estudis de Literatura Comparada a Catalunya tenen una dimensió internacional cosmopolita. En aquesta segona edició es tractaran Joan Maragall, Josep Yxart, Carles Soldevila, Just Cabot i els crítics de Mirador, Jaume Bofill i Ferro, Joan Fuster, Gabriel Ferrater, Joan Brossa, entre d'altres. El resultat són uns Comparatistes sense comparatisme: crítics literaris de talent, voluntat i mirada comparatista que, rellegits en aquesta clau, mostren una història alternativa de la Literatura Comparada al nostre país, i en el conjunt d'Europa. Organitzat pel Grup de Recerca Literatura Comparada en l'espai Intel·lectual Europeu i el MUHBA. Coordinador: Antoni Martí Monterde.

22. *La República Mundial de les Lletres: perspectiva des de Barcelona*. MUHBA Vil·la Joana. 20 de desembre de 2017.

A finals del segle XX, Pascale Casanova va publicar el polèmic *La République Mondiale des Lettres*, que malgrat tots els seus problemes, ha marcat un punt d'inflexió en la revisió de la idea de *Weltliteratur*. Aquest Seminari es planteja debatre, *sine ira et studio* però amb perspectiva pròpia, el paper de la cultura catalana en aquesta obra, i en les seves conseqüències, acadèmiques o no, en el camp literari internacional. Hi intervindran: Enrique Santos Unamuno, María Patricio Mulero, Enric Sullà i Antoni Martí Monterde.

Presentacions

1. **Presentació del llibre *La prehistòria del pla de Barcelona: nous documents per a una síntesi* a càrrec d'Anna Gómez i Miquel Molist (coord.)**. MUHBA Plaça del Rei. 19 de gener de 2017.
2. **Presentació de la Guia d'Història Urbana nº 19 *Indians/BCN 1935-1888***. MUHBA Plaça del Rei. 9 de febrer de 2017.
3. **Presentació del Llibre *Masies i vida rural a Collserola* d'Eugeni Casanova**. MUHBA Vil·la Joana. 6 de març de 2017.

4. **Presentació del Documental *L'Havana i Barcelona. Història de dues ciutats, 1779-1936*.** MUHBA Plaça del Rei. Acte presidit pel primer tinent d'alcalde i portat a terme en col·laboració amb l'OHCH (Oficina del Historiador de la Ciudad de La Habana). 30 de març de 2017.
5. **Presentació del llibre *Intervenir a la muralla romana de Barcelona. Una visió comparativa d' Eduard Riu-Barrera (editor)*.** MUHBA Plaça del Rei. 20 d'abril de 2017.
6. **Presentació del número 13 de la revista QUARHIS a càrrec de Claudio Capelli.** MUHBA Plaça del Rei. 27 de setembre de 2017.
7. **Presentació de la Guia d'història urbana *Macosa/BCN* a càrrec de Marià Hispano.** MUHBA Plaça del Rei. 24 d'octubre de 2017.
8. **Presentació del llibre *Barcelona recta i curva* a càrrec de Josep M. Rovira i Carolina B. Garcia.** MUHBA Plaça del Rei. 13 de novembre de 2017.
9. **Presentació de la guia d'història urbana *II Guerra Mundial / BCN* a càrrec de Josep Calvet.** MUHBA Plaça del Rei. 30 de novembre de 2017.

B) FORMATS EXPOSITIUS. (I) EXPOSICIONS TEMPORALS

1. Primers Pagesos/Bcn. La gran innovació fa 7.500 anys

Data: Del 29 d'abril de 2016 fins al 12 de febrer de 2017.

Lloc: Pati de la casa Padellàs, MUHBA Plaça del Rei

Visites l'any 2017: 7.504 (total 2016-2017, 58.448).

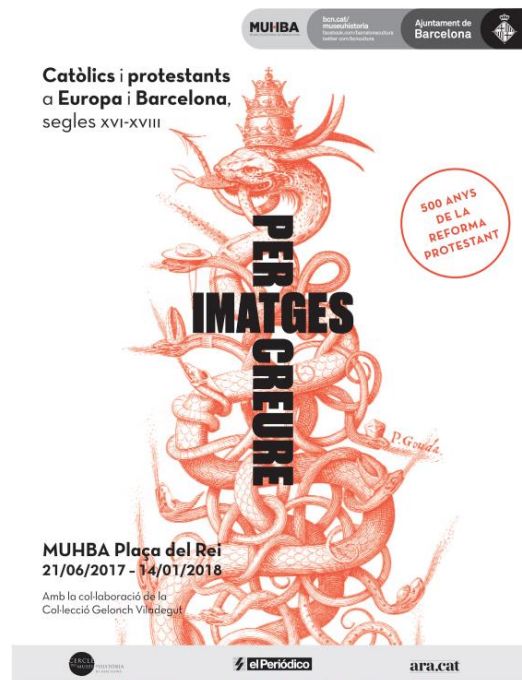
Activitats relacionades:

Jornada *Els primers pagesos i el mar*, 19 i 20-01-2017; publicació del llibre *La prehistòria al pla de Barcelona*; visites i visites d'autor. S'ha realitzat un *tour* virtual de l'exposició, amb totes les peces, imatges i documents, que es pot consultar al web del museu.

Contingut:

L'exposició, que inicialment havia de durar fins el 13 de novembre de 2016 i es va prorrogar fins el de 12 de febrer de 2017, sistematitza les recerques dels darrers vint-i-cinc anys i esbossa, per primera vegada, una síntesi de la Prehistòria al pla de Barcelona, des dels assentaments pioners del neolític antic fins al primer desenvolupament de les societats metal·lúrgiques en el II mil·lenni abans de la nostra era.

2. Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII

Data: Del 21 de juny de 2017 al 14 de gener de 2018

Lloc: Saló del Tinell, MUHBA Plaça del Rei

Visites de l'any 2017: 40.883

Exposició organitzada gràcies a la contribució de la Col·lecció Gelonch Viladegut.

Activitats relacionades:

Cicle de conferències *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII*, 15-11, 29-11, 13-12 i 20-12-2017; seminari *La fe gravada. Religió, art i conflicte a Europa i Barcelona, segles XVI-XVII*, 27 i 29-06-2017; concerts *Música per creure al cor d'Europa*, 28-05-2017, *Música al servei de la religió*, 20-6-2017 i *Un sol Déu i dues fes. Cants catòlics i protestants dels segles XVI-XVIII*, 23-11-2017; publicació del llibret de sala *Imatges per creure*; visites i visites d'autors; visita comentada pel Festival Barcelona Pensa, 16-11-2017.

Contingut:

Com a commemoració del cinquè centenari de la publicació de les 95 tesis de Luter a Wittenberg, s'ha organitzat aquesta exposició que examina l'ús que es va fer de les imatges en el context de la Reforma protestant i de la Contrareforma catòlica, que observa totes dues des de la perspectiva de Barcelona i que les apropa a la realitat històrica d'aquesta ciutat. Amb aquest propòsit s'han exposat tot un seguit d'obres de diferent tipus, amb una notable quantitat de gravats procedents de la col·lecció Gelonch Viladegut.

3. Verdaguer segrestat. L'apropiació del mite durant el franquisme

Data: Del 29 de setembre de 2017 al 21 de gener de 2018

Lloc: MUHBA Vil·la Joana

Visites: 2.515

Exposició aportada per la Casa Verdaguer de Folgueroles, en el marc dels projectes conjunts amb MUHBA Vil·la Joana, Casa Verdaguer de la Literatura de Barcelona.

Activitats relacionades:

Conferència *Verdaguer segrestat*, 28-09-2017; i itinerari *La formiga, itinerari vital de Verdaguer*.

Contingut:

A partir d'una multiplicitat d'articles periodístics, imatges, enregistraments i correspondència descobrirem com el poeta de Folgueroles va ser recuperat i instrumentalitzat políticament pel franquisme. El govern de Franco va presentar Verdaguer com un geni de la nació espanyola i va utilitzar, a favor seu, una de les figures més emblemàtiques de la cultura catalana. Coproduïda amb la Fundació Jacint Verdaguer de Folgueroles i la Xarxa de Museus d'Història de Catalunya.

4. La ferida d'Hipercor. Barcelona 1987

Data: Del 15 de desembre de 2017 a l'11 de març de 2018

Lloc: Espai Zero, MUHBA a Fabra i Coats

Visites l'any 2017: 730

Aquesta exposició memorial ha estat possible gràcies a la promoció i contribució del Comissionat de Programes de Memòria de l'Ajuntament de Barcelona.

Activitats relacionades:

Publicació del llibret de sala *La ferida d'Hipercor*. L'any 2018 es realitzaran visites d'autor i els diàlegs *L'atemptat d'Hipercor* (6, 13 i 20 de febrer).

Contingut:

Projecte entre la història i la memòria, que, amb el màxim rigor i sensibilitat, s'havia d'aproximar als fets de l'atemptat d'Hipercor de fa trenta anys, situar-los dins de la trajectòria històrica i resseguir el camí seguit des de llavors per les seves víctimes. El 19 de juny de 1987, quan passaven vuit minuts de les quatre de la tarda, un cotxe bomba va explotar a la primera planta del pàrquing dels magatzems Hipercor de Sant Andreu. 21 persones van perdre la vida i 46 més van resultar ferides, en el que ha estat l'atemptat més mortífer d'ETA. Ja fa 30 anys d'aquella acció terrorista indiscriminada que va ferir Barcelona.

C) FORMATS EXPOSITIUS. (II) MOSTRES LABORATORI

1. Patrimoni industrial de Flandes, 1975-2015

Data: Del 14 de desembre de 2016 al 16 d'abril de 2017

Lloc: MUHBA Oliva Artés

Visites l'any 2017: 2.700 (total 2.793)

Aquesta exposició laboratori ha estat possible gràcies a la contribució de la Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie.

Activitats relacionades:

Jornades ('El patrimoni industrial i la identitat europea. La perspectiva de Flandes i Barcelona', 08-04-2017).

Contingut:

L'arqueologia industrial s'aferma a Flandes en la dècada de 1970. A partir de 1975, amb l'Any Europeu del Patrimoni Arquitectònic i la nova llei flamenca de conservació i protecció dels monuments i els paisatges urbans, es produeix un salt en la preservació del seu llegat fabril. Apareixen grups de voluntaris, es fan campanyes i el 1978 neix la Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw (Associació Flamenca d'Arqueologia Industrial).

2. Living (in) Future Cities

Data: Del 28 de juny al 30 de juliol

Lloc: MUHBA Oliva Artés

Visites: 762

Aquesta exposició laboratori ha estat possible gràcies a la contribució de l'Institut d'Arquitectura Avançada de Catalunya.

Contingut:

Podem programar l'espai que habitem com si fos un organisme viu que respon a les nostres emocions i necessitats, i que creix amb nosaltres? Es poden construir, amb l'ajuda de fabricació digital i de robots autònoms, cases més intel·ligents i autosuficients? És possible que les interfícies digitals i la realitat augmentada siguin eines per aconseguir la participació ciutadana en la definició de les ciutats? Aquesta exposició, fruit del treball dels investigadors internacionals de l'IAAC, repassa aquestes i més temàtiques per a un futur proper, i planteja una

sèrie de possibilitats reals en les quals la tecnologia de l'era de l'experiència ajudarà a redefinir de forma positiva els espais i les ciutats en què vivim.

3. Indústria / Territori / Identitat. La Ruta del Patrimoni Industrial del Ruhr visita Catalunya

Data: Del 17 d'octubre de 2017 a l'11 de març de 2018

Lloc: MUHBA Oliva Artés

Visites l'any 2017: 1.700

Aquesta exposició laboratori ha estat possible gràcies a la contribució de la RVR (Regionalverband Ruhr, Associació Regional del Ruhr).

Activitats relacionades:

Jornada Gramàtiques del Patrimoni Industrial. La reinvençió de ciutats i regions, 18-10-2017.

Contingut:

Exposició itinerant on es mostra el sistema regional d'interpretació i difusió cultural de la Ruta del Patrimoni Industrial del Ruhr, inaugurada l'any 1999. Gestionada per l'Associació Regional del Ruhr, està formada per 1.000 vestigis industrials visitables. A més de museus i monuments, s'inclouen indústries actives, iniciatives d'activistes locals i colònies obreres d'estil arquitectònic i urbanístic diferent.

4. Passatges/BCN, espais de transició per a la ciutat del segle XXI

Data: Del 10 de novembre de 2017 al 21 de gener de 2018

Lloc: MUHBA Oliva Artés

Visites l'any 2017: 1.145

Aquesta exposició ha estat possible gràcies a la contribució de l'Institut pour la Ville en Mouvement-VEDECOM de París, l'Ajuntament de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) i l'Escola Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV).

Activitats relacionades:

Taula rodona *Passatges/BCN, espais de transició per a la ciutat del segle XX*, 10-11-2017; Conferència *Passatges; de Barcelona a la metròpoli*, 20-11-2017; i visites d'autor.

Contingut:

Els passatges han format part de la història urbana al llarg dels segles. El desenvolupament de la ciutat contemporània, heterogènia i discontinua, ha anat acompanyat d'una multiplicació de barreres que transformen el recorregut en una cursa d'obstacles. Els passatges, com a espais de transició han adoptat diverses formes i han contribuït a transformar el seu entorn. Avui, l'arquitectura els utilitza com a nexes entre la petita i la gran escala urbana, ja que fan més fàcil la mobilitat dels ciutadans. Ha estat organitzada i produïda conjuntament amb l'Institut pour la Ville en Mouvement-VEDECOM (IVM), entre l'Ajuntament, l'Àrea Metropolitana (AMB) i l'Escola Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV).

D) PROJECTES EXPOSITIUS. (III) INSTAL·LACIONS

1. Je vous offre les oiseaux / Us ofereixo els ocells

Data: Del 28 de gener al 28 d'abril de 2017

Lloc: Capella de Santa Àgata, MUHBA Plaça del Rei

Visites: 21.799

Aquesta instal·lació memorial ha estat possible gràcies a la contribució del Comissionat de Programes de Memòria de l'Ajuntament de Barcelona.

Activitats relacionades:

Visites i visites d'autor. L'acte de cloenda del 28 d'abril va incloure lectures i una actuació musical.

Contingut:

Instal·lació audiovisual de Marta Marín-Dòmine realitzada per commemorar el Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust. La instal·lació pren com a referència el camp d'Auschwitz-Birkenau per mostrar la distorsió que es produeix en una situació de violència extrema entre la percepció del supervivents dels camps nazis que mai van veure cap ocell sobrevolant la zona i un estudi que va arribar a catalogar la presència de fins a 127 ocells diferents. Es van recollir 5.897 ofrenes en total. Projecte promogut pel Comissionat de Programes de Memòria amb la col·laboració del Museu d'Història de Barcelona.

2. Reinterpretant JV Foix

Data: Del 30 de gener al 5 de març

Lloc: MUHBA Vil·la Joana

Visites: 1.346

Aquesta instal·lació ha estat possible gràcies a la contribució de la Fundació J. V. Foix.

Activitats relacionades:

Conferència *la Barcelonota de J.V. Foix*, 29-01-2017, i concert *Interpretant Foix*, 19-01-2017.

Contingut:

Consta d'una banda de la instal·lació audiovisual *Desviacions*, una creació conjunta de Quim Domene i Norbe Fernández, on el primer ha creat uns dibuixos i *collages* inspirats en l'obra de Josep Vicenç Foix i el segon els ha animat emprant tècniques de vídeo i digitals; de l'altra banda, hi ha l'obra *Fem llum al magatzem dels llibres*: dotze escultures-llibre que Domene ha realitzat sobre els poemes de Foix *Desa aquests llibres al calaix de baix*. Produïda per la Fundació J. V. Foix.

3. Instal·lació 25.000 pencils

Data: De l'1 de febrer de 2017 a l'1 de març

Lloc: MUHBA Oliva Artés

Visites: 1.752

Aquesta instal·lació ha estat possible gràcies a la contribució de l'ETSAB (Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona)

Contingut:

S'explora la metodologia col·laborativa de *design through making* a través d'un simple acoblament de llapis de colors a escala 1: 1. 240 estudiants d'arquitectura de Cardiff i Barcelona han treballat amb 10 tutors en la producció d'una instal·lació al MUHBA Oliva Artés a Barcelona. Cada un dels 250 participants ha afegit 100 llapis a la instal·lació. Gairebé sense un disseny previ, s'han indicat únicament als participants unes instruccions molt senzilles sobre com connectar un llapis amb un altre i el disseny resultant ha sorgit d'un esforç col·lectiu que posa a prova les nostres preconcepcions sobre què vol dir col·laborar.

4. Retaule *Fabra i Coats, històries cosides*

Data d'inauguració: 11 de febrer de 2017.

Lloc: MUHBA a Fabra i Coats

Contingut:

Fabra i Coats, històries cosides és un retaule digital, que des de la seva instal·lació forma part de manera permanent de l'espai d'entrada a la Fàbrica de Creació de Fabra i Coats i en el qual els fons fotogràfics i gràfics compilats pels Amics de la Fabra i Coats, les entrevistes als antics treballadors i les referències als nous usos del recinte Fabra i Coats com a fàbrica de creació i centre d'art conflueixen en una instal·lació mural. El retaule gravita sobre cinc paraules que teixeixen espais i relats, els quals, més enllà del record, conviden a endinsar-se pels camins del passat en clau històrica.

Es tracta d'una obra estable que vincula el futur espai museístic del MUHBA dedicat a la ciutat del treball a la Nau F amb la Fàbrica de creació.

5. Cant de Calderes

Data: Del 30 de març al 21 de maig

Lloc: MUHBA a Fabra i Coats

Aquesta instal·lació ha estat possible gràcies a la contribució de Fabra i Coats-Fàbrica de Creació

Contingut:

La instal·lació inclou un bon nombre d'altaveus de diverses característiques, a fi de generar un paisatge sonor, a vegades proper del que podria haver regnat en aquell indret en el passat, a vegades llunyà i futurista, però relacionat amb els sons industrials d'altres èpoques. Dins del Festival MIXTUR, amb la col·laboració de Fabra i Coats - Fàbrica de Creació i el Màster d'Art Sonor de la UB. Amb el suport dels Amics de Fabra i Coats.

E) FORMATS GUIATS. VISITES I ITINERARIS URBANS

Les visites als espais museïtzats i les exposicions temporals del Museu i els itineraris urbans, tant o més rellevants que les visites en el cas d'un museu de

ciutat, han estat en la seva major part programats en reiterades ocasions al llarg de l'any.

Visites

1. De la ciutat romana al Palau Reial Major medieval
2. Primers pagesos / BCN
3. Cristianisme, visigots i poder a Barcelona, segles IV al VII
4. Verdaguer i Vil·la Joana
5. De la ciutat romana al Palau Reial Major medieval
6. L'habitatge a Barcino
7. El Call, la Barcelona jueva medieval
8. La porta de mar i les termes portuàries de Barcino
9. El Palau Reial Major
10. El castell de Torre Baró, Nou Barris i Barcelona,
11. Interrogar Barcelona
12. Güell, Gaudí i Barcelona. L'expressió d'un ideal urbà
13. El motor de la fàbrica. La sala de calderes de Fabra i Coats
14. La casa de l'aigua
15. *Je vous offre les oiseaux*
16. Conductes, dipòsits i comportes
17. Solidaritat per sobreviure

Visites d'autor

1. Llegir la realitat. Cosmogonies, somnis i malsons literaris (Oriol Izquierdo)
2. Exposició *Je vous offre les oiseaux* (Marta Marín-Dòmine)
3. La força de Verdaguer (Oriol Izquierdo)
4. Exposició *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII* (Cristina Fontcuberta, Antoni Gelonch, Sílvia Canalda, Xavier Torres)
5. Exposició *Passatges/Bcn, espais de transició per a la ciutat del segle XXI* (Carles Llop).
6. Combats per la paraula. Les Escoles Vil·la Joana al primer terç del segle XX (Cristina Masanés).
7. Caminada al voltant de les masies de Collserola (Eugeni Casanova).

Itineraris

1. El carrer de Pere IV: espina dorsal del Poblenou industrial
2. Barcino/Bcn
3. La formació d'una capital. La ciutat medieval
4. La primera balconada de Barcelona. El creixement de la ciutat vist des dels Tres Turons
5. El barri del Bon Pastor
6. La defensa de la ciutat moderna
7. Barcelona i els indians. negocis d'ultramar i canvi urbà, 1835-1916
8. La guerra civil a Barcelona. revolució i bombardeigs
9. Dins i fora muralles: poder, higiene i comerç a Barcino
10. Gràcia 1900. L'aparador burgès d'un barri obrer
11. La Barcelona de la guerra i la postguerra. Perspectives des del turó de la Rovira
12. *Vedettes* i milicians. El paral·lel i el barri del poble-sec durant la guerra civil
13. La Barcelona gòtica, una ciutat en transformació
14. El Park Güell i Barcelona
15. Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample
16. Caminada al voltant de les masies de Collserola. Ruta sud: Vil·la Joana, Santa Margarida i la Torre del bisbe
17. L'obertura de la via Laietana i la creació del Barri Gòtic
18. Quan el Call era el call dels jueus
19. La defensa activa i passiva de la ciutat. El refugi 307 i les bateries del turó de la Rovira
20. Sis-cents anys de correu, de l'edat mitjana al segle xx
21. Barcelona 1902: urbanitzar la muntanya pelada
22. Caminada al voltant de les masies de Collserola. Ruta nord: Vil·la joana, can Jané i can Bell
23. Allà dalt de Barcelona. Les barraques del Carmel
24. De Montcada a Barcelona. La història de l'aigua a llevant de la ciutat
25. Barcelona en diagonal
26. Barcino/Bcn
27. La Barcelona de Guimerà
28. Altures i senderes. Verdaguer i Maragall diuen Barcelona

- 29. La conquesta dels turons
- 30. "La formiga", itinerari vital de Verdaguer

F) FORMATS MUSICALS. AUDICIONS

Els formats musicals del museu no constitueixen una oferta musical autònoma, sinó que responen estrictament al programa d'història i patrimoni de Barcelona, metròpoli i capital, desenvolupat pel MUHBA, situant els patrimonis musicals dins de la història urbana. En aquest sentit han destacat en 2017 els programes lligats a l'exposició sobre l'Europa de la Reforma i la Contrareforma vista des de la Barcelona de l'Edat Moderna, les confluències entre patrimonis literaris i musicals a Vil·la Joana (amb el suport del Districte de Sant Gervasi per al dia Verdaguer), i també les incursions en la música contemporània, tant la creada com la que arribava, en especial a l'alba del segle XX. Com a seus dels formats musicals destaquen MUHBA Plaça del Rei, en relació amb l'exposició al saló del Tinell, MUHBA Vil·la Joana i MUHBA Park Güell-Casa del Guarda (amb el suport de B:SM). Amb el complement de dues actuacions experimentals, amb José Manuel Berenguer, a l'exposició *Je vous offre les oiseaux* i a la sala de Calderes de Fabra i Coats.

1. **Interpretant Foix.** MUHBA Vil·la Joana. 19 de febrer 2017.

La soprano Júlia Farrés-Llongueras, el pianista Daniel Blanch i l'actor Lluís Soler interpretaran i recitaran versos de J.V. Foix i J. Verdaguer.

2. **Paisatge Sonor, Cant de Calderes.** Sala de Calderes de MUHBA Fabra i Coats. 30 i 31 de març 2017.

3. **Esquerdar el cel. Acte de cloenda de l'exposició *Je vous offre les oiseaux*.** MUHBA Plaça del Rei. 28 d'abril de 2017

Amb la participació de Ricard Vinyes, historiador, Comissionat de Programes de Memòria, Marta Marin-Dòmine, autora de la instal·lació, Isabelle Bres, actriu, Manuel Veiga, actor, i amb una peça sonora obra de José Manuel Berenguer.

4. **Recital literari. Lluís Soler diu *Canigó*, de Jacint Verdaguer.** MUHBA Vil·la Joana. 7 de maig de 2017.
5. **Música per creure al cor d'Europa (segles XVI-XVIII).** MUHBA Plaça del Rei, Capella de Santa Àgata. 28 de maig de 2017.
Cor de cambra GAC. Direcció Laia Santanach. Montserrat Colomé, violoncel i Oriol Martí, violó. Director convidat: Lluís Vilamajó
6. **Verdaguer, Canigó i Barcelona.** MUHBA Plaça del Rei. 9 de juny de 2017.

Concert de la Banda Concert de la Banda Municipal de Barcelona. Amb Beatriz Fernández, directora, Marta Valero, mezzosoprano, i Pepo Blasco, narrador.
7. **Actes d'homenatge a Jacint Verdaguer en motiu del 115 aniversari de la mort del poeta a Vil·la Joana.** MUHBA Vil·la Joana. Arnau Tordera i Ferran Frauca oferiren alguns fragments del musical Verdaguer, ombres i maduixes, d'Obeses. 10 de juny de 2017.
8. **Roger Mas canta Verdaguer.** MUHBA Vil·la Joana. 17 de juny de 2017.
9. **Música al servei de la religió.** MUHBA Plaça del Rei, Capella de Santa Àgata. 20 de juny de 2017.

Concert el dia de la inauguració de l'exposició *Imatges per creure*. A càrrec del Trio Barroc del Cafè (Joan Vives, Mireia Ruiz i Daniel Regincós).
10. **Paraules i sons. Itinerari literari per la Barcelona dels segles XIX i XX.** MUHBA Vil·la Joana. 30 de juny de 2017.

Gemma Sangerman, actriu i Oriol Romaní, clarinet
11. **MUHBA Park Güell-Casa del Guarda. Concerts 2017: cicle Natura, música i Barcelona.**

Música dels segles XIX i XX inspirada en el jardí i la natura. Divendres a les 22 h. Gratuïts

Recordant Ricard Lamote de Grignon. Jordi Masó, piano, Maife Gil, actriu i Anna Tobella, mezzo. Interpretaran obres de Ricard Lamote de Grignon. 7 de juliol de 2017.

Evocacions. Laia Masramon, piano. Interpretarà obres de Granados, Albéniz, Chopin i Debussy. 14 de juliol de 2017.

Vistes al mar. Quartet Gerhard: Lluís Castán, Judit Bardolet i Miquel Jordà, violins, i Jesús Miralles, violoncel. Interpretaran obres d'E.Toldrà i F. Schubert. 21 de juliol de 2017.

Impressions de natura. David Alegret, tenor i Daniel Blanc piano. Interpretaran obres de F. Schubert, Beethoven, J. Lamote de Grignon, i E. Toldrà entre d'altres. 28 de juliol de 2017.

12. Música en temps de guerra. MUHBA Refugi 307.

Oriol Romaní, clarinet i comentaris, i Federico Mazzanti, teclat. 17 de juliol de 2017.

13. Música oblidada. Compositors catalans del segle XIX. MUHBA Plaça del Rei, Capella de Santa Àgata. 19 d'octubre de 2017.

Concert amb motiu de la commemoració del centenari de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. A càrrec d'Angels Busquets, *mezzosoprano*, i Josep M. Gironell, piano. Va anar precedida de la conferència **Cinquanta anys de música barcelonina (1875-1925)** a càrrec de Xavier Chavarría i Mònica Pagès. MUHBA Plaça del Rei.

14. Feliu Formosa. Barcelona sense nostàlgia. MUHBA Vil·la Joana. 26 d'octubre de 2017.

Lectura comentada de textos memorialístics sobre la ciutat de Barcelona per part de Feliu Formosa

15. Pere Vila (c. 1465-1538) i Pere Alberch (1517-1582), dos compositors a la Barcelona del Renaixement. MUHBA Plaça del Rei, Capella de Santa Àgata. 17 de novembre de 2017.

Ensemble *De canendi elegantia*, amb Jordi Abelló i Josep Maria Gregori, contratenors, Oriol Guimerà, Martí Doñate i Joan Mas, tenors, Xavier Pagès i Germán de la Riva, baixos, i Francesc Garrigosa, tenor i direcció. Concert de cloenda del simposi dedicat a Pere Alberch i organitzat pel CSIC.

16. Un sol Déu i dues fes. Cants catòlics i protestants dels segles XVI-XVII. MUHBA Plaça del Rei, Capella de Santa Àgata. 23 de novembre de 2017.

Conjunt de Música Antiga de l'ESMUC i l'Ensemble vocal CANTÒRIA

G) FORMATS ESCRITS. PUBLICACIONS

El Museu organitza les seves publicacions, totes elles directament lligades a l'activitat i la programació del MUHBA, en diverses col·leccions. Cal esmentar com a grans formats les sèries **Pòsits** (resultats d'exposicions i obres clàssiques) i

Documents (estudis en els camps de la historiografia i del patrimoni) i com a petits formats les sèries **Textures** (renovacions interpretatives), **Llibrets de Sala** (síntesis breus) i **Guies d'història urbana** (cartografies històrico-monumentals). A més, el Museu publica els **Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona (QUARHIS)**, revista anual d'arqueologia, i el **MUHBA butlletí**, eina de difusió d'aquelles propostes en què el museu està treballant.

Quantitat

Guies		55.400 unitats
	Guies d'història urbana	6.000
	Fulls de centre	49.400
Col·lecció Pòsits		500 unitats
Col·lecció Textures		1.000 unitats
Col·lecció Documents		1.400 unitats
Llibrets de sala		12.000 unitats
Revista Quarhis		500 unitats
Butlletí MUHBA		5.500 unitats

Títols publicats aquest 2017

Guies d'Història Urbana:

- *Guia del art nouveau en La Habana*
- *Macosa/BCN* (Autor: Marià Hispano)
- *II Guerra Mundial/BCN* (Autors: Josep Calvet, Francesc Vilanova i Mireia Capdevila).

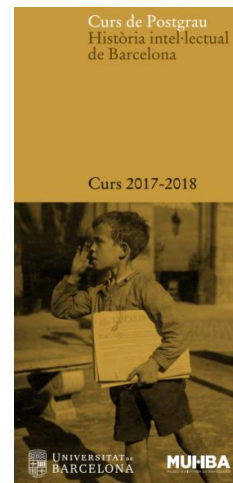
Col·lecció Pòsits:

- *Indians* (reimpresió)

- Col·lecció Textures:**
- *Barcelona recta y curva* (Autors: Cristina B. Garcia i Josep M. Rovira)
 - *Música i política a l'època de l'arxiduc Carles en el context europeu* (Editors: Tess Knighton i Ascensión Mazuela).
- Col·lecció Documents:**
- *La prehistòria al pla de Barcelona* (Editors: Anna Gómez i Miquel Molist).
 - *Intervenir a la muralla romana de Barcelona* (Editor: Eduard Riu-Barrera).
- Llibrets de sala:**
- *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII.* (Versions en Català, castellà, francès, anglès, alemany)
 - *La ferida d'Hipercor. Barcelona 1987*
- Revista QUARHIS** - Número 13
- Butlletí del MUHBA** - Número 33

H) FORMATS ACADÈMICS. ESTUDIS

A partir de les línies de treball i de les polítiques públiques realitzades pel museu s'ofereix una formació que busca la renovació de la conceptualització històrica i patrimonial i abordar el vincle entre literatura, ciutat i Europa.

Master's Degree in Landscape Intervention and Heritage Management

Data: Del 20 d'octubre de 2017 al 29 de juny de 2018

El "Master's Degree in Landscape Intervention and Heritage Management" proposa la formació d'experts capaços de desenvolupar projectes d'ordenació del paisatge tenint específicament en compte la seva implicació en equips multidisciplinars a l'hora d'elaborar propostes d'intervenció i gestió. Director del Màster: Francesc Muñoz. Coordinat entre la Universitat Autònoma de Barcelona i el MUHBA.

Curs Relats urbans. Teoria i pràctica de l'itinerari històric

Data: Del 3 d'octubre de 2017 al 20 d'abril de 2018

Aquest curs ofereix formació per a futurs responsables de la ideació i interpretació d'itineraris històrics urbans, per tal de mostrar nous mecanismes de descoberta i presentació dels actius històrics i patrimonials de Barcelona. La meta és complementar l'estudi rigorós de la història urbana, el patrimoni històric i la seva gestió, així com el turisme cultural barceloní. Aquest curs aprofita la relació establerta entre el MUHBA i la UAB a través del programa del Màster en Intervenció i Gestió del Paisatge i el Patrimoni, coorganitzat per ambdues institucions.

Màster Barcelona-Europa. Literatura i història comparada dels intel·lectuals

Data: Del 26 d'octubre de 2016 al 20 de juny de 2017

El màster Barcelona-Europa. Literatura i història comparada dels intel·lectuals — una iniciativa de la Universitat de Barcelona en col·laboració amb el Museu d'Història de Barcelona MUHBA— ofereix formació de postgrau sobre la història literària i intel·lectual de la ciutat de Barcelona en el marc d'una reflexió sobre el lloc de Catalunya a Europa des del segle XIX fins el darrer quart del segle XX. Director: Antoni Martí Monterde. Coordinat entre la Universitat de Barcelona i el MUHBA.

Curs de Postgrau. Història intel·lectual de Barcelona

Data: Del 15 d'octubre de 2017 al 30 de juny de 2018

L'objectiu d'aquest Postgrau és formar un conjunt de professionals de la gestió cultural, del món acadèmic, de l'ensenyament, del periodisme i de la crítica cultural que

incorporin una sòlida preparació en els fets més assenyalats de la Història intel·lectual de Barcelona. Director: Antoni Martí Monterde. Coordinat entre la Universitat de Barcelona i el MUHBA.

Curs La Guerra civil a Barcelona a partir de les fonts primàries

Data: Del 3 de juliol al 7 de juliol de 2017

El MUHBA, dins el projecte educatiu integrat que té l'objectiu d'acostar el museu a l'escola i d'impulsar la reflexió sobre la història de Barcelona, proposa un curs de formació sobre l'estudi de la Guerra Civil. A través de 5 sessions, es donarà a conèixer el valor potencial de les fonts escrites, iconogràfiques, arqueològiques, audiovisuals i orals en l'aprenentatge escolar del període històric que emmarca els fets succeïts a Barcelona durant el conflicte armat.

I) PROJECTE ESCOLAR

El programa escolar que ofereix el Museu, que porta el títol de **Interrogar Barcelona**, té l'objectiu de proporcionar les claus per llegir, interpretar i construir coneixement sobre la història i el patrimoni de la ciutat de Barcelona i es fonamenta en una relació de doble direcció entre escola i museu, entre museu i escola. El programa educatiu, intítulat *Interrogar Barcelona* recull tant les

propostes que configuren una oferta general de **visites i itineraris** com el **Projecte educatiu integrat** i el **Casal d'estiu**. El títol general del programa al·ludeix al seu plantejament de conjunt, a partir d'interrogants que condueixen als diferents temes de la història urbana i el patrimoni de la ciutat, amb vista a estimular l'estudi, la interpretació i la reflexió crítica compartida. El programa d'activitats escolars del MUHBA té per objectiu, en suma, que l'alumne aprengui a pensar en termes històrics i a interpretar els elements del patrimoni per tal de poder construir el seu propi coneixement sobre la ciutat de Barcelona i el món dels nostres dies en el qual es troba la ciutat.

En 2017 el projecte educatiu, en formats diversos i en quatre idiomes bàsics (català, castellà, anglès i francès) ha aplegat una xifra de 41.351 alumnes d'ESO i de Batxillerat.

Dins del programa escolar s'articulen així mateix propostes concretes, a realitzar en una sessió de visita, taller o itinerari, que cobreixen des de l'educació infantil fins al batxillerat. Com es pot veure en el quadre que s'ha inclòs a continuació, aquestes activitats escolars, de 53 tipus en total, es divideixen entre **visites guiades** portades a terme dins dels diferents espais patrimonials del MUHBA (Plaça del Rei, Refugi 307, Park Güell, Turó de la Rovira, Oliva Artés, etc.) i en **visites patrimonials, tallers didàctics** i també **itineraris** fets pels carrers de Barcelona. Aquestes visites i itineraris han aplegat aquest any un total de 33.526 alumnes.

Cal fer constar que, en conveni amb B:SM, el MUHBA ha dut a terme, com és habitual, totes les visites escolars que es fan a l'actualment anomenada "zona monumental" del **Park Güell**. Aquest darrer any hi han participat 5.641 alumnes distribuïts en 208 grups guiats de diferents nivells educatius i en diferents llengües.

NOM DE L'ACTIVITAT ESCOLAR	Participants	Grups	Tipus
Barcelona a l'època moderna	35	2	I
Habitatge a Barcino	74	4	VG

Vols jugar com ho feien els romans?	262	12	TD
De la ciutat romana al Palau Reial Major	975	42	VG
La fundació d'una colònia romana	630	25	VG
Viatge a Barcino	3023	126	I
L'aigua a Barcino	210	10	I
Eixample, Ciutadella i Born	25	1	I
La formació d'una capital. La ciutat medieval	2923	135	I
Viatge a la Barcelona medieval	1614	66	I
Una ciutat en transformació. Barcelona en temps del gòtic	415	20	I
Viatge a la Barcelona del segle XVIII	227	10	I
Farinera. Poblenou motor industrial	79	3	I
Les elits de Barcino	98	4	VG
Verdaguer i el seu temps	55	3	VG
Visita MUHBA 1H	720	31	VG
Park Güell. Visites BSM	5.641	208	VG
Park Güell. Barcelona 1902	129	5	VG
El Park Güell: Güell, Gaudí i Barcelona	371	17	VG
Torre Baró. Visita guiada	18	1	VG
Projecte Park Güell	375	15	VG
El Park Güell, arquitectura i natura	308	13	VG
Turó 1H	16	1	VG
Refugi 307. La Guerra Civil a Barcelona	72	4	I
El Refugi 307: solidaritat per sobreviure	6.226	303	VG
Barcelona sota les bombes. Un recorregut per la Barcelona de la Guerra civil	984	45	VG
Oliva Artes la transformació de la metròpoli	118	6	VG
Eixample, Barcelona salta la muralla	17	1	I
A pic i pala! La història del Refugi 307	819	37	VG
De Barcino a Barchinona	4317	205	I
Urbanisme i poder	139	7	I
Turó de la Rovira. Panoràmica històrica en 360º	169	7	VG
Oliva Artés, Barcelona contemporània en 10 objectes	87	3	TD
Vil·la Joana. Aquest pi és un poema	213	9	VG
Vil·la Joana. Verdaguer, la veu del poble	22	1	VG
Vil·la Joana. Les sis cares del poeta	33	1	VG
Vil·la Joana. Què diuen els ocells?	45	2	VG
Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample	46	2	I
Regomir les muralles romanes	66	3	VP
Barcino/BCN	439	22	I
El Call de Barcelona als segles XIII i XIV	115	6	I
Casa de l'Aigua	167	7	VG
Pous, fonts i rieres	20	1	I
Via Sepulcral. Camins i Necròpolis	122	7	VG

Via Sepulcral 1h	88	4	VG
Turó Barraques. Els confins de BCN	53	2	I
Fabra i Coats, una gran fàbrica de Barcelona	29	2	VG
Pa i companatge	58	3	I
Domus romana Sant Honorat	200	9	VG
Domus romana Avinyó	21	1	VG
Cases, places i carrers	53	2	I
Del mercat a la cuina i la taula	48	3	I
La Barcelona moderna: abans i després	20	2	I
Turó de la Rovira. La Barcelona de la Guerra i la postguerra	497	26	VG
Patrimoni'am	634	3	VG
TOTAL	34.160	1.490	

Llegenda: VG: Visita Guiada; I: Itinerari; VP (Visita patrimonial); TD: Tallers didàctics

Autoguiats escolars

LOCALITZACIÓ DELS AUTOGUIATS	PARTICIPANTS	GRUPS
MUHBA Plaça del rei gener	263	12
Via sepulcral gener	16	1
Total autoguiats gener	279	12
MUHBA Plaça del rei febrer	688	31
Via sepulcral febrer	15	1
Total autoguiats febrer	703	32
MUHBA Plaça del rei març	1488	67
Via sepulcral març	46	4
Total autoguiats març	1534	71
MUHBA plaça del rei abril	1551	64
Via sepulcral abril	166	6
Total autoguiats abril	1717	70
MUHBA plaça del rei maig	1065	45
Call maig	10	1
Via sepulcral maig	26	1
Total autoguiats maig	1101	47
MUHBA plaça del rei juny	495	23
Call juny	28	2
Total autoguiats juny	523	25
MUHBA plaça del rei juliol	179	8
Total autoguiats juliol	179	8
MUHBA plaça del rei agost	64	3
Total autoguiats agost	64	3
MUHBA plaça del rei setembre	184	8
Total autoguiats setembre	184	8

MUHBA plaça del rei octubre	153	9
Via sepulcral romana octubre	65	3
Total autoguiats octubre	218	12
MUHBA plaça del rei novembre	277	12
Via sepulcral novembre	14	1
Total autoguiats novembre	291	13
MUHBA plaça del rei desembre	376	17
Total autoguiats desembre	376	17
TOTAL	7.169	318

El **Projecte Educatiu Integrat** del MUHBA porta a terme diversos programes específics de treball conjunt entre el museu i els agents de la comunitat educativa per tal de construir de forma cooperativa una estratègia d'apropiació de la ciutat i del seu patrimoni per part dels alumnes.

Per a primària, el programa principal del Projecte educatiu integrat del MUHBA és el **Patrimonia'm**, una iniciativa ja amb més de 10 anys de continuïtat, que promou el treball cooperatiu entre les escoles i el MUHBA i que aquest any ha congregat 634 alumnes.

Una de les sessions del Patrimonia'm

Per a l'ESO, l'activitat principal dins del Projecte educatiu integrat del MUHBA és la proposta de crèdit de síntesi **Viatge per Barcelona**, en versió pilot,

adreçat a l'alumnat d'ESO. Aquest projecte té per objectiu fer conèixer i interpretar diverses realitats urbanes a partir d'una metodologia d'observació i anàlisi que es desenvolupa en recorreguts urbans autoguiats. Hi ha alhora el projecte d'aprenentatge **Ciceró BCN**, adreçat a 3r d'ESO, que té per finalitat de desenvolupar les capacitats de l'alumnat per poder fer de guies d'espais patrimonials de la ciutat.

Des de fa anys, una de les ofertes educatives fonamentals del Museu es desenvolupa en el temps lliure dels més joves. El Museu compta amb el **Casal d'Estiu del MUHBA**, titulat **Llegim la ciutat**, que el museu organitza des de fa set anys i compta amb l'homologació de l'Ajuntament de Barcelona. Al casal els més joves s'ho passen molt bé, activitats d'aigua incloses, però ho fan amb una immersió intensiva en el coneixement de la trajectòria històrica i el que ens ha llegat en forma de patrimoni a la ciutat.

El casal té per objectiu apropar el patrimoni de Barcelona i crear sinèrgies entre nois i noies d'entorns socials i procedències diverses amb vista al foment d'una apropiació reflexiva de la ciutat que puguin després estendre en els seus contextos escolars. L'activitat està adreçada a nens i nenes d'entre 8 a 12 anys durant dues setmanes del mes de juliol, de matí i tarda, amb visites, itineraris, tallers, i combinació d'activitats lúdiques i d'aprenentatge. El Casal manté, des dels seus inicis, un caràcter experimental, d'innovació educativa, que irradia cap al conjunt del projecte educatiu del Museu. Amb els recursos disponibles la convocatòria s'ha de limitar a dos torns, cadascun d'una setmana de durada.

J) COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

El MUHBA ha impulsat campanyes de comunicació específiques especialment per a les seves exposicions, menant campanyes digitals, a la premsa o fins i tot amb banderoles pels carrers, però atorgant en tot moment un gran pes específic a mantenir ben informat i actiu el nombrós i variat nucli de ciutadanes i

ciutadans que segueixen regularment i de manera participativa l'activitat i la programació del Museu.

Material gràfic	Campanyes fetes	Tiratge
Fulletons	49	118.650 unitats
Programes	15	96.200 unitats
Newsletters digitals	157	1.095.899 unitats
Banderoles	1	320 unitats
Altres	23	85.909 unitats
Total	245	1.396.978 unitats

Pàgina web

Visitants al web del Museu	225.083
Pàgines vistes	599.986

Mailing

Persones interessades en rebre informació	26.494
---	--------

K) PRESÈNCIA ALS MITJANS

Campanyes als mitjans	Nombre de campanyes	Nombre d' insercions	Nombre de mitjans
Premsa	14	44	5

Mitjans digitals	2	6.200.000	0
------------------	---	-----------	---

Mencions als mitjans

Aquest any la presència del MUHBA als mitjans, tant els audiovisuals com la premsa escrita i/o digital, s'ha centrat sobretot en l'encàrrec rebut pel Museu de classificar i gestionar els objectes de l'atemptat sofert a les Rambles del passat 17 d'agost. A més, les exposicions *Imatges per creure* i *La ferida d'Hipercor* han tingut una notable cobertura per part dels principals diaris de la premsa local i nacional durant els mesos de juny i desembre respectivament.

D'altra banda, es pot esmentar que també diaris estrangers (com l'alemany *Süddeutsche Zeitung* amb l'article "Fremdherrschaft", del 2 d'agost de 2017) han fet referència al museu en les seves pàgines.

Finalment, s'ha de dir que aquest any dins d'espais del MUHBA s'han realitzat gravacions per cadenes de televisió com BTV, Antena 3, RTVE, Canal 33 o Rai 3, interessades sobretot pels diferents espais patrimonials i pel Centre de Col·leccions del MUHBA a la Zona Franca.

L) ACCESSIBILITAT I INCLUSIÓ

Tot el programa del MUHBA està pensat des de l'òptica de l'accessibilitat cultural i de la inclusió social, esforçant-se per trencar els límits entre:

- Els centres i les perifèries, raó per la qual el MUHBA té les seves sales per la ciutat, el punt vertebrador de les quals es troba a Casa Padellàs.

- La recerca i la difusió, i per això tots els programes són oberts a tots els públics i posen en relació centres d'estudis i veïnals amb centres acadèmics, en contra de la diferenciació entre activitats generals i especialitzades.
- Dels temps escolar i l'extraescolar, raó per la qual es promou el Patrimonia'm, que aplega joves de tota classe, barri i condició cultural, així com un casal que permet unificar la passió de conèixer i les pautes d'estudi acadèmiques.
- La universalitat i la diversitat, cabdals tant en el disseny del programa *This is Barcelona*, adreçat a refugiats i nouvinguts, com en la ideació d'Estimul'art, un programa dirigit als malalts d'Alzheimer que és extraordinàriament respectuós amb allò de comú que té tota experiència humana.
- Els barris i la ciutat, a partir d'itineraris que reforcen alhora l'expressió dels patrimonis com a valor comunitari i com a elements de la personalitat de Barcelona.
- L'àmbit local i el global, amb dues escales de referència, la ciutat i Europa, motiu pel qual l'accessibilitat i la inclusió són motores en els programes europeus del MUHBA i en les seves aportacions a l'ICOM (com es va expressar en el conferència que es va pronunciar en el seu congrés i que portava el títol de *The informal city in the city museum*).

Pel que fa a les activitats impulsades a l'hora de facilitar l'accessibilitat, cal destacar la participació del MUHBA dins de la iniciativa **Apropa Cultura**, oferint les visites comentades *Cooperació en temps de guerra* i *El retaule de la teva vida: activitat per a persones amb Alzheimer* així com la ruta *Dins i fora de la ciutat romana*. Menció a part mereix la iniciativa **This is Barcelona / Benvinguts a la ciutat**, un programa en diferents idiomes de coneixement de la ciutat adreçat a persones refugiades, nouvinguts i a disposició de les institucions d'acollida. S'articula en una sessió d'acollida al museu, on es fa una introducció breu sobre la

ciutat, seguida d'un itinerari per sis places de la ciutat que n'expliquen alguns dels seus aspectes principals (la plaça política, la religiosa, l'econòmica, la representativa i monumental, la ròtula comunicativa) i contribueix també a aproximar-se al creixement i història de Barcelona. Aquest any hi ha participat 261 persones.

Cal destacar així mateix una nova edició del programa d'activitats **Estimul'Art**, realitzat en col·laboració amb el Museu Frederic Marès i la Fundació ACE-Institut Català de Neurociències Aplicades, i adreçat de manera especial i particularitzada a persones que tenen malalties neurodegeneratives, com les que pateixen Alzheimer. L'objectiu d'aquest projecte és la realització de activitats que facilitin el record i afavoreixin els processos de reminiscència dels participants a través de l'art i de la història de la ciutat, del patrimoni material i immaterial. En aquest context, també s'ha d'esmentar l'organització del seminari *Estimul'Art: Memòria, emocions i vivències. II Seminari de museus i Alzheimer* del darrer 23 de maig.

Finalment, entre les activitats socialment i culturalment més inclusives, cal remarcar el paper cabdal del **Casal d'estiu**, lloc de reunió de nens de tots els orígens, alguns d'immigració molt recent, ens uns dies d'immersió intensiva en la història i el patrimoni de Barcelona, que contribueix a fer d'aquests nois i noies un pal de paller quan, ja en temps escolar, a la classe s'aborden aquests temes i d'altres de relacionats.

Pel que fa a l'accessibilitat motora i sensorial, el MUHBA proposa la possibilitat de fer visites adaptades i a tots els centres del Museu es pot disposar dels següents elements d'accessibilitat: aparells de FM per a activitats com les visites comentades o els itineraris. Es tracta d'aparells que consisteixen en un emissor, que utilitza l'educador/a en les seves explicacions i que poden utilitzar aquelles persones que ja tenen un audiòfon propi, a les quals es proporciona un "bucle" (els aparells els tenim a la Plaça del Rei i cal sol·licitar aquest servei amb antelació).

A més, s'ofereix al servei d'interpretació a la llengua de signes per a qualsevol activitat. Simplement es demana que es comuniqui per telèfon, fax o correu electrònic amb 2 o 3 dies laborables d'antelació. D'altra banda, pel que fa a l'espai MUHBA Plaça del Rei s'ofereix la possibilitat de disposar d'una cadira de rodes i d'audioguies que són utilitzables amb audiòfons (a través de sistema de bucle magnètic). A més, cal posar de relleu l'accessibilitat de la maqueta de la Plaça del Rei per a invidents i la possibilitat de tocar algunes de les peces que es troben fora de vitrines. Finalment, al Refugi 307 s'ha instal·lat una rampa que permet una total accessibilitat a aquest espai.

M) PÚBLICS

Entrades venudes

Entrades generals	586.760
Entrades reduïdes	30.682
Entrades gratuïtes	96.588
Entrades d'accés lliure	212.154
Entrades totals	926.184

Distribució de les visites per espais patrimonials

MUHBA Plaça del Rei	242.866
La Porta de Mar i les Termes Portuàries	27.051
MUHBA Via Sepulcral Romana	4.790
MUHBA Domus Avinyó	2.709

MUHBA Domus de Sant Honorat	3.461
MUHBA El Call	5.764
MUHBA Vil·la Joana	10.191
MUHBA Park Güell. Casa del Guarda	559.229
MUHBA a Fabra i Coats	4.029
MUHBA Oliva Artés	8.287
MUHBA Casa de l'Aigua	391
MUHBA Refugi 307	15.101
MUHBA Turó de la Rovira	42.315

Visites a les exposicions temporals segons ubicació

MUHBA Plaça del Rei	70.186
MUHBA Vil·la Joana	3.861
MUHBA a Fabra i Coats	730
MUHBA Oliva Artés	8.538

Distribució de les visites en els espais d'interès monumental

MUHBA Temple d'August	350.782
MUHBA Santa Caterina	67.654

N) USUARIS

Es important destacar l'esforç del Museu per eliminar la divisió entre "públics", que a partir de la introducció de les tècniques de marketing comercial en

el camp de la cultura batega rere la divisió entre “públic general” i “públic especialitzat”. Per molt que les polítiques públiques atenguin de manera preferent el primer, la divisió implícita entre “poble” i “elit”, entre “culte i popular” és poc sostenible si més no en un museu de ciutat, motiu pel qual el Museu aposta per fer accessibles tots els seus formats de programació a tots els públics possibles, distingint entre formats i no entre segments d’audiència.

Associació d’amics del MUHBA	430
Carnets de soci	763
Usuaris de la biblioteca	1.426
Visites al Centre de col·leccions	1.114
Visites a l’Arxiu Arqueològic	715
Visites, itineraris i audicions	13.286
Debats públics i seminaris	3.201
Programació escolar	41.351

4. COL·LABORACIONS I RELACIONS EXTERNES

A) XARXES

Cal posar en relleu l'important paper dels **Amics i amigues del MUHBA** i del **Cercle del MUHBA**.

Els **Amics i amigues del MUHBA** és actualment un club ampli de persones especialment interessades en conèixer la història i el patrimoni de la ciutat de Barcelona, que participen de manera freqüent en les activitats generals del Museu a més de les que tenen reservades pel fet de ser Amics, i que també promouen tasques de voluntariat. Ara mateix són 430 persones.

El Cercle del Museu, per la seva banda, és una entitat sense personalitat jurídica pròpia, que actua en el marc de la Fundació Barcelona Cultura i que aplega institucions i empreses arrelades a Barcelona que reconeixen el MUHBA com un instrument per preservar i donar a conèixer els senyals d'identitat de la ciutat. L'objectiu fonamental és donar suport a la promoció i foment de la cultura, des d'una visió dins la qual els museus formen part d'una estratègia per a l'impuls del coneixement, la integració social i el respecte a la diversitat cultural, i alhora generen valor a partir de les relacions entre cultura i activitat econòmica.

A més, el MUHBA també forma part **d'Espais Escrits. Xarxa del patrimoni literari català**, en relació a la figura i l'obra d'en Jacint Verdaguer i del projecte *Vil·la Joana. Casa Verdaguer de la Literatura*. Cal esmentar la relació activa i regular del Museu amb l'**Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona**, enguany amb el projecte Proveir Barcelona, amb el **Servei d'Arqueologia de Barcelona** pel Pla Barcino i amb el **Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes**, com també la

col·laboració amb els centres d'Estudis d'història local de Barcelona, la Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic, l'Arxiu Històric del Poblenou i la Fundació Museu historicosocial de la Maquinista Terrestre i Marítima i de la Macosa. Ara mateix, com s'ha constatat amb les sessions dedicades a *Reinventar el museu de la ciutat* (25 d'abril, 21 de setembre i 23 d'octubre), s'està treballant en futurs projectes que, buscant la col·laboració amb altres entitats i institucions, aprofundeixen en la idea de dur a terme projectes de proximitat que ajudin a fer del museu un laboratori ciutadà i facilitin l'apropiació de la ciutat per part de la gent. També s'han d'esmentar les propostes amb la casa Amatller com a futur espai associat per a realitzar una mostra compartida sobre l'Eixample.

Finalment, a nivell internacional cal destacar el paper impulsor del MUHBA dins la City History Museums and Research Network of Europe (CITYHIST network), com detallem a continuació.

City History Museums and Research Network of Europe (CITYHIST Network)

Aquesta xarxa és un grup de treball promogut pel MUHBA i que està format per museus de ciutat, universitats i centres de recerca en patrimoni d'una vintena de ciutats europees. Es tracta d'una plataforma de col·laboració i un espai de debat que gira al voltant de la història i del patrimoni urbà, així com de la gestió dels museus de ciutat i del lloc institucional i social que ocupen actualment les ciutats. Aquesta xarxa va ser creada el 2010 pel MUHBA i des de llavors ha estat dirigida per aquest museu amb la col·laboració de l'Amsterdam Museum com a secretari de la xarxa.

La CITYHISTnetwork realitza reunions periòdiques des de 2010 i les seves sessions tenen dos eixos de debat principals. Per una banda, es comparteixen els projectes que es porten a terme, les darreres investigacions sobre història i patrimoni urbà així com la seva aplicació en l'esfera museística. Per una altra banda, es tracten les problemàtiques específiques de la gestió dels museus de ciutat, la seva relació amb la ciutadania i el seu espai institucional dins la ciutat. No es tracta tan sols de poder disposar d'un camp d'actuació més clar per als museus

de ciutat sinó de poder avançar en la construcció comuna d'una personalitat compartible d'Europa.

Des de 2010 s'han realitzat set reunions generals i diversos tallers o *workshops*. Les reunions generals de la xarxa s'efectuen sempre a Barcelona, actualment cada any i mig. La darrera va ser la tardor de 2016 i la propera serà pel març de 2018. Entre els *workshops* o tallers, en aquest 2017 s'ha organitzat a Barcelona una reunió el 23 d'octubre en el context del III seminari *Reinventar el museu*, on van participar Renée Kistemaker (Amsterdam Museum), Tiina Merisalo i Jari Harju (Helsinki City Museum), Paul Spies (Stadtmuseum Berlin), Gaby Sonnabend (Lëtzebuerg City Museum), Rosa Tamborrino (Politecnico di Torino) i Joan Roca (MUHBA). A més, el 25 d'abril de 2017 Joana Sousa Monteiro (directora del Museu de Lisboa i presidenta d'ICOM/CAMOC) havia participat en la primera de les sessions del mateix seminari.

Museus que en 2017 formen part de la xarxa:

Frankfurt Museum, Riga History Museum, Helsinki City Museum, Amsterdam Museum, Hamburg Museum, Museu de Lisboa, Musée d'Histoire de Lyon, Stadtmuseum Berlin, Lëtzebuerg City Museum, Museum Rotterdam (convidat), Museo de Historia de Madrid, Wien Museum, Museum of Copenhagen i City Museum of Ljubljana

Centres de recerca que formen part de la xarxa:

Centre for Urban History (Anvers), Institute for Urban History (Estocolm), Centro per lo Studio di Roma (CROMA), International Cultural Centre of Kracow, Politecnico di Torino, Oxford Brookes University (convidat) i HafenCity Universität Hamburg (convidat).

Xarxa Espais Escrits, Xarxa del Patrimoni Literari Català

El Museu forma part de la xarxa Espais Escrits i, enguany, de la seva junta directiva, pels seus vincles amb la literatura a través de MUHBA Vil·la Joana, dedicada als relats literaris en un marc històric ampli.

En aquest 2017 Espais Escrits va celebrar la VI Jornada Tècnica d'Espais Escrits *Llegir per commoure'ns*, que va tenir lloc el 6 de novembre a la Casa Verdaguer de la Literatura de Vil·la Joana i on es va debatre quin era el paper que poden jugar els centres de patrimoni literari en els espais d'aprenentatge formal i no formal. Un any més s'ha dut a terme el projecte *Clàssics catalans al vostre club de lectura* amb la col·laboració del Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya. Aquest projecte intenta apropar els clàssics catalans a les biblioteques públiques de Catalunya tot dinamitzant-ne una sessió del club de lectura. Finalment, es pot esmentar la publicació del llibre *La gestió del patrimoni literari. Conceptualització i anàlisi comparativa dels models català i anglès* de Mireia Munmany.

B) CONVENIS I ACORDS

Entre el gran nombre de convenis i acords del Museu amb altres institucions destaquem els següents.

Conveni amb la **Generalitat** per a la gestió de la **Capella de Santa Àgata** i de la **Domus de Sant Honorat**.

Conveni amb la **Fundació Joan Miró** per a la realització de visites conjuntes.

Conveni amb **B:SM** per organitzar activitats per nens, publicacions i cicles de conferències i de concerts al Park Güell.

Conveni amb el **Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)** per a la realització de visites conjuntes.

Conveni amb el **Centre Internacional de Música Antiga** (Fundació CIMA) per promoure la difusió de la música antiga a Barcelona.

Convenis amb **Arqueoticket** i **Julià Travel** (Barcelona City Tour) per l'obtenció de descomptes.

Conveni amb la Universitat de Barcelona per impartir el **Màster Barcelona-Europa. Literatura i història comparada dels intel·lectuals** (curs 2016-2017) i el curs de postgrau **Història intel·lectual de Barcelona** (curs 2017-2018).

Conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona per impartir el **Master's Degree in Landscape Intervention and Heritage Management** (curs 2017-2018).

C) PROJECTES EN COL·LABORACIÓ

Dins de la lògica del MUHBA com a museu de ciutat, a cavall entre les polítiques culturals i les polítiques urbanes, cal destacar en un primeríssim lloc la contribució dels districtes ha estat fonamental per comptar amb recursos d'inversió per tirar endavant els projectes del Museu.

Cal esmentar per començar les propostes compartides que tenen l'objectiu de completar els quatre nous espais del museu a la Barcelona de llevant: la segona fase de les obres a Oliva Artés (projecte MUHBA ciutat metropolitana) i la senyalística de l'Eix Pere IV que amb el **Districte de Sant Martí** han avançat en 2017 i es completaran en 2018, i el projecte compartit amb l'ICUB per a la nau F de Fabra i Coats (projecte MUHBA ciutat i treball), el projecte Bon Pastor (futur MUHBA habitatge i ciutat) i la Casa de l'Aigua (projecte MUHBA proveïment urbà) amb el **Districte de Sant Andreu**. En aquests dos darrers casos cal també referir la participació activa des del **Pla de barris**.

Tot seguit cal esmentar el treball conjunt i regular amb el **Districte d'Horta Guinardó** en la cura dels espais del MUHBA al Turó de la Rovira, amb la instal·lació de nous lavabos i amb una ampliació rellevant en projecte. Finalment, s'ha de destacar la contribució del **Districte de Ciutat Vella** en l'escanejat làser de la

maquinària de la foneria Casa Parés, feta pel Laboratori de modelització virtual de la ciutat de l'ETSAB i incorporada al Museu virtual.

Cal així mateix referir les converses amb el **Districte de l'Eixample** i la Casa Amatller per ubicar en l'interior d'illa d'aquesta última un espai concertat amb el MUHBA d'explicació de l'Eixample i el modernisme i el suport del **Districte de Sarrià-Sant Gervasi** a diversos dels programes de MUHBA Vil·la Joana.

Convé esmentar, finalment, la col·laboració amb el **Districte de Gràcia** en el marc de la programació ciutadana a MUHBA Park Güell, incloent una reunió en 2017 de la taula de memòria del Districte efectuada a la Casa del Guarda.

Tot seguit cal referir la col·laboració amb els centres d'estudis locals de Barcelona. En aquest 2017 han destacat la **Taula Eix Pere IV**, l'**AVV Poblenou** i l'**Arxiu del Poblenou**, en els seminaris i els projectes en format laboratori de MUHBA Oliva Artés, el **Centre d'Estudis Ignasi Iglesias** en diversos projectes i itineraris del MUHBA a Sant Andreu, l'**Arxiu Històric de Roquetes** i l'**Associació per a la Memòria de Trinitat Vella**, en relació amb la Casa de l'Aigua, l'**AVV Bon Pastor** per al projecte museístic a les Cases Barates, l'**AVV Carmel** al Turó e la Rovira, el **Taller d'Història de Gràcia** a MUHBA Park Güell, i l'**AVV Vallvidrera** a Vil·la Joana.

Quant als altres projectes en col·laboració, i deixant de banda les relacions *ad hoc* per a una exposició o acte singular, podem destacar els següents:

Projecte de col·laboració amb la **Fundació Jacint Verdaguer** de Folgueroles amb la finalitat de de conservar, investigar, promoure i difondre el patrimoni tangible i intangible que va generar el poeta Jacint Verdaguer.

Projecte en col·laboració amb el museu del Disseny, el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes, el Museu Frederic Marès, el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu de la Música per realitzar el cicle **Art i Història als museus de Barcelona**.

Projecte de col·laboració amb la Fabra i Coats-Fàbrica de Creació i el Màster en Art Sonor de la Universitat de Barcelona per incorporar una proposta a la Sala de Calderes dins del **Festival Mixtur**.

Continuació del projecte de recerca de gastronomia històrica en col·laboració amb la Universitat de Barcelona i la **Fundació Alícia**.

Projecte de col·laboració amb **Apropa Cultura** per tal de facilitar l'apropament de la cultura a persones amb diversitat funcional, en situació de vulnerabilitat i altres en situació de discriminació i risc d'exclusió social.

Projecte en col·laboració amb la Fundació ACE-Institut Català de Neurociències Aplicades i el Museu Marès per menar el programa d'activitats **Estimul'Art**.

Projecte en col·laboració amb l'escola **Àngel Baixeras** i la Fundació Catalana de l'Esplai pel **Casal d'Estiu**.

Projecte en col·laboració amb el Consorci d'Educació de Barcelona per a la difusió del projecte **Patrimonia'm**.

Projecte de col·laboració amb la **Universitat Pompeu Fabra** per investigar com els mitjans interactius es poden aplicar en museus, exposicions i jaciments del patrimoni cultural de manera que s'avanci en el coneixement d'aquests mitjans i alhora s'obtinguin experiències d'usuari enriquidores i que complementin i ampliïn les estratègies museològiques i pedagògiques ja existents.

Projecte de col·laboració amb el Laboratori de modelització virtual de la ciutat de l'**ETSAB** per a l'aixecament en escàner làser de diversos espais patrimonials del MUHBA i per a la seva restitució tridimensional.

En l'àmbit de la cooperació internacional, s'ha continuat amb la col·laboració per a la proposta museogràfica de la sala d'arquitectura i urbanisme del **Palacio del Segundo Cabo** de l'Havana, que s'ha plasmat en 2017 en el Documental *L'Havana i Barcelona. Història de dues ciutats, 1779-1936*. El documental fou presentat el 30 de març, on també han intervingut la Oficina del

Historiador de la Ciudad de la Habana, Cooperación Internacional de la Ciudad de la Habana, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona.

D) PARTICIPACIONS

Aquest 2017 el museu ha participat en esdeveniments de la ciutat com el **Llum Barcelona** (8 de febrer), **El dia internacional dels museus** (18 de maig), **La nit dels museus** (20 de maig), la diada de **la Mercè** (24 de setembre), el **48h Open House Barcelona 2017** (21 i 22 d'octubre), el Festival de filosofia **Barcelona Pensa** (16 de novembre) o el **In Museu** (2 de desembre).

A més, els diferents membres del MUHBA han realitzat les següents contribucions en congressos i seminaris:

- 2, 3 i 4 de febrer. Col·loqui *Models en la cartografia urbana espanyola: una anàlisi històrica*. MUHBA Plaça del Rei, Barcelona. Participa: Ramon Pujades amb la contribució: "Vistes urbanes ibèriques: la recepció d'uns models importats".
- 9 de febrer. Seminario *Almacenes Visitables Y Prevención De Riesgos Sísmico*. Museo Arqueológico de Murcia. Participen: Núria Miró i Emili Revilla.
- 22 de març: Seminari *Habitar Barcelona al segle XX*. MUHBA Oliva Artés, Barcelona. Participa: Joan Roca amb la contribució "Perifèries urbanes, propietat de l'habitatge i cohesió social".
- 22, 23 i 24 de març. Congreso Internacional *La arqueología Urbana en las ciudades de la Hispania romana: proyectos integrales de investigación, conservación y difusión*. Instituto de Arqueología de Mérida. Participa: Julia Beltrán de Heredia amb la contribució "El conjunto arqueológico de la plaza del rey de Barcelona: de la tradición a la consolidación de un proyecto integral para explicar la ciudad romana".
- 31 de març. Inauguració del Màster *Management-Promozione-Innovazioni Tecnologique nella Gestione dei Beni Culturali*, Università degli Studi Roma 3 (Itàlia). Participa: Joan Roca.
- 9 de mayo. Conferència al Palacio del Segundo Cabo, La Habana. Participa: Joan Roca amb la contribució "Del centro a la periferia: el patrimonio industrial y la construcción de la ciudadanía en Barcelona".
- 15 i 16 de juny. Convegno Internazionale di Studi. *Il Mediterraneo fra tarda antichità e medioevo: integrazione di culture, interscambi, pellegrinaggi*, Cimitile

- (Itàlia). Participa: Julia Beltrán de Heredia amb la contribució “*Obispos y arquitectura en la topografía urbana de Barcino (Barcelona)*”.
- 4 de juliol. Curs d’Estiu al Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres (CDL): *El patrimoni literari, un recurs educatiu*, MUHBA Vil·la Joana, Barcelona. Participa: Teresa Macià amb la presentació del programa educatiu del MUHBA Casa Verdaguer de la Literatura de Vil·la Joana.
 - 18, 19 i 20 de setembre. Congrés *Barcelona en crisi? La ciutat al segle XV*. MUHBA Plaça del Rei, Barcelona. Participa: Ramon Pujades amb la contribució “Els palaus reials de Barcelona: entre el desig i la realitat econòmica de la monarquia”.
 - 15 al 20 d’octubre. The 13th Conference of the ICCM Foundation, International Committee for the Conservation of Mosaics. Barcelona. Participen: Lídia Font, Anna Lázaro i Carla Puerto amb la contribució “El programa de conservació dels mosaics situats en jaciments arqueològics oberts al públic a Barcelona”.
 - 16, 17 i 18 d’octubre. *Gels in conservation Conference*. IIC International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works, Londres. Participa: Lídia Font amb la contribució “Micro-fragmented agar gels in wall painting conservation: the chapel of Saint Michael in the Royal Monastery of Pedralbes, Barcelona”.
 - 20 i 21 d’octubre. 4th International Meeting on Retouching of Cultural Heritage (RECH 4), Split, Croàcia. Participa Lídia Font amb el pòster “Calcium Hydroxide nanoparticles for wall painting retouching. The Chapel of Saint Michael in the Royal Monastery of Pedralbes, Barcelona.”
 - 30 i 31 d’octubre. CAMOC Annual Conference, *Museums of Cities and Contested Urban Histories*, Ciutat de Mèxic. Participa: Joan Roca amb la contribució “The informal city in the city museum”.
 - 27 i 28 de novembre. XV Reunió Tècnica. CRAC Conservadors Restauradors Associats de Catalunya. “Sistemes i materials per al muntatge, exhibició i emmagatzematge dels béns patrimonials”, Barcelona. Participen: Lídia Font, Anna Lázaro i Carla Puerto amb la contribució “Sistemes d’emmagatzematge al Centre de Col·leccions del Museu d’Història de Barcelona” i el pòster “Sistema d’exhibició de les Hagadàs de Barcelona”.
 - 14 de desembre. XLè Curset. Jornades Internacionals sobre la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic: *aprendre del passat, repensar el futur*, Col·legi d’Arquitectes de Catalunya, Barcelona. Participen: Julia Beltrán de Heredia i Joan Roca amb la contribució “*El projecte museogràfic i arquitectònic del subsòl del museu (1998 i 2015)*”.
 - 19 de desembre. Museos y Territorio. Arkeologi Museoa, Vitòria. Participa: Julia Beltrán de Heredia amb la contribució “*Patrimonio Arqueológico y Ciudad: el Caso de Barcelona*”.

Finalment, s'ha de posar de relleu així mateix que alguns membres del personal del MUHBA formen part de diversos equips de recerca reconeguts pel ministeri:

- *Ficta Vitro Lapis: les imitacions de pedres en vidre a la Hispània romana* (HAR2015-64142-P) (MINECO/FEDER, UE). Participa: Emili Revilla.
- *ARCHAIDE (ARCHaeological Automatic Interpretation and Documentation of cEramics)*. Participen: Julia Beltrán de Heredia i Emili Revilla.
- *Modelos en la cartografía urbana española. Un análisis histórico*, CSO2014-54078-C2-1-P. Participa: Ramon Pujades.
- *Tripulaciones, armamentos, construcción naval y navegación en el Mediterráneo*, MINECO HAR-2013 48433-C2-1P. Participa: Ramon Pujades.

E) RELACIONS INSTITUCIONALS

Degut al seu caràcter de museu urbà, es desenvolupa un treball constant no tan sols amb l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), del qual en forma part, sinó també amb les altres entitats i institucions de la ciutat; de manera molt especial, dins mateix de l'Ajuntament, amb els districtes de la ciutat, amb les institucions acadèmiques i amb els centres d'estudis locals i les associacions de veïns. Per aquesta raó, a cavall entre les polítiques culturals i les polítiques urbanes, el nombre de visites institucionals procedents d'aquestes entitats ha sigut constant i molt elevat al llarg d'aquest any.

Cal destacar també la presència de representants d'entitats internacionals com Joana Sousa Monteiro (presidenta del CAMOC i directora del Museu de Lisboa), Paul Spies (director del Stadtmuseum Berlin), Gaby Sonnabend (del Lëtzebuerg City Museum), Renée Kistemaker (Amsterdam Museum), Carlo Travaglini (Università degli Studi Roma III) i Tiina Merisalo i Jari Harju (del Helsinki City Museum) en el marc, com ja s'ha esmentat en l'apartat corresponent, dels debats per reinventar el museu barceloní.

Per altra banda, en el context de la inauguració de l'exposició *Passatges/BCN*, va venir Mireille Apel-Muller, directora de l'Institut pour la ville en mouvement / VEDECOM. Per la seva banda, Marion Steiner i Martin Tönnies, del Regionalverband Ruhr, van participar a la inauguració de l'exposició *Indústria / Territori / Identitat. La Ruta del Patrimoni Industrial del Ruhr visita Catalunya* i en el congrés sobre Gramàtiques del patrimoni industrial que se'n seguí.

A més, aquest any el museu ha fet acte de presència en diversos esdeveniments com la missió tècnica que va portar a terme a la ciutat de l'Havana (Cuba) en nom de l'ajuntament entre els dies 7 i 13 de maig per tal de participar a la inauguració del Palacio del Segundo Cabo i coordinar projectes de cooperació amb l'Oficina del Historiador de la Ciudad de la Habana. El MUHBA va compartir el protagonisme de l'Ajuntament de Barcelona en l'acte amb la direcció de Justícia Global, al costat de l'ambaixador de la Unió Europea a Cuba i del director de l'OHCH, doctor Eusebio Leal: tots dos van subratllar la tasca efectuada des del Museu i impulsada per l'Ajuntament.

5. ORGANITZACIÓ

A) RECURSOS HUMANS

El museu ha estat organitzat per al seu funcionament intern en les àrees de Direcció, Administració, Projectes, Programes i Col·leccions. El personal del MUHBA a finals de 2017 l'integraven les persones següents:

Daniel Alcubierre, Julia Beltrán, Sergi Benajas, Àngels Bertran, **Mònica Blasco, Josep Bracons**, Jaume Capsada, Eulàlia Cartró, Carme Cazalla, Lídia Font, Carlos Fumanal, Marta Iglesias, Jaime Irigoyen, Anna Lázaro, Teresa Macià, Sònia Martínez, Carles Mela, Núria Miró, Mònica Mosteirín, Elena Pérez, Carla Puerto, **Andreu Puig**, Ramon Pujades, Emili Revilla, Elena Rivali, **Joan Roca**, Aurora de la Rosa, José Manuel Sánchez, Teresa Soldino, Edgar Straehle, Montserrat Valero i Senén Vallès.

Distribució del personal	Homes	Dones	Total
Funcions directives	3	1	4
Funcions tècniques	9	12	21
Funcions administratives	2	5	7
Total	14	18	32

A més, en aquest any 2017 cal sumar 8 persones en pràctiques.

B) MEMÒRIA ECONÒMICA

Ingressos

Ingressos propis	874.516,20
Altres	204.000
Total	1.078.516,20

Despeses

Personal	1.703.801,35
Despeses d'exploració	3.612.519,80
Altres	147.534,92
Total	5.463.856,07

C) OBRES I MANTENIMENT

Aquest any 2017, en no haver pogut comptar el Museu amb inversió pròpia assignada, no hi ha hagut cap obra nova ni tasques de manteniment de caràcter extraordinari, amb l'excepció d'aquells que han rebut el suport dels districtes, gràcies al seu reconeixement del servei prestat pel Museu en el marc ampli de les polítiques urbanes.

En el cas del **Districte de Sant Andreu** s'ha renovat la museografia de la Casa de l'Aigua de Trinitat Vella i la part inferior del túnel, s'han efectuat els treballs inicials per al projecte museístic sobre l'habitatge a les cases del Bon Pastor via Bimsa, i s'han fet reparacions a la teulada de la Nau F de Fabra i Coats, que revestien gran importància en haver-hi allotjada la col·lecció i arxiu del futur espai museístic, mentre es començava a dissenyar el futur espai entre ICUB i Districte.

En el cas del **Districte de Sant Martí** s'han efectuat, via Bimsa, els treballs del projecte executiu per a la intervenció a MUHBA Oliva Artés, i directament via Districte els treballs per col·locar els primers elements de senyalística de l'Eix Pere IV, confiats al MUHBA.

En el cas del **Districte d'Horta-Guinardó** s'han pogut abordar diverses reparacions i millores en els tancaments dels espais museïtzats del Turó de la Rovira. Cal esmentar així mateix la contribució del **Districte de Ciutat Vella** en l'escanejat làser de la foneria Casa Parés, incorporat al Museu virtual.

S'ha d'insistir en la precarietat d'espai al **Centre de Col·leccions**, el qual es troba prop del punt de saturació. La necessitat d'ampliar l'espai de reserva i dipòsit de les col·leccions no exposades és, cada any que passa, més necessària.

D) LLOGUER D'ESPAIS

Aquest any el museu ha llogat els seus espais en un nombre total de 22 vegades per a la realització de diferents actes.

E) PATROCINI

Diari Ara

El Periódico

Julià Travel

6. RESUM D'INDICADORS

PÚBLIC

Entrades venudes	926.184
Entrades generals	586.760
Entrades reduïdes	30.682
Entrades gratuïtes	96.588
Entrades d'accés lliure	212.154

Visites a espais d'interès arquitectònic 418.436

Tipus de visites

Exposicions permanents	855.274
Exposicions temporals	83.315

Públic de les activitats 57.838

Usuaris

Biblioteca	1.426
Visites al Centre de col·leccions	1.114
Visites a l'Arxiu Arqueològic	715

COL·LECCIONS

Objectes prestats durant l'any	2.567
Nombre d'incorporacions	1.628
Objectes totals	72.550
Registrats o inventariats el 2017	2.347
Registrats o inventariats totals	53.488
Pendents	19.062
Objectes propis exposats al museu	1.546
Exposicions permanents	1.095
Exposició temporal	451

COMUNICACIÓ

Visites a la web	599.986
Persones interessades en rebre informació	26.494

Material gràfic

Fulletons (Flyers, Díptics, etc.)	118.650 unitats
Programes	96.200 unitats
Newsletters	1.095.899 unitats
Banderoles	320 unitats

Altres	85.909 unitats
Total	1.396.978 unitats

Publicacions

Guies	55.400 unitats
Guies d'història urbana	6.000
Fulls de centre	49.400
Col·lecció Pòsits	500 unitats
Col·lecció Textures	1.000 unitats
Col·lecció Documents	1.400 unitats
Llibrets de sala	12.000 unitats
Revista Quarhis	500 unitats
Butlletí MUHBA	5.500 unitats

